

Sammelband 079

Index locorum in hoc volumine
explicatorum

- nr. 29 Pf. LXXXIV.
4. Matth. II. 17. 18.
28 Luc. I. 78.
10 Act. XIII. 32. 33.
20 Eph. V. 23.
18 Col. I. 34.
11 Gal. II. 14. 15.
23 Cor. XIII. 2.
26 1 Petr. III. 18.
38 2 Petr. I. 19.
6 Iud. 9.
38 Apoc. XII. 16.

26 27

SELECTA QVAEDAM
DE
S. MICHAELE ARCHANGELO
EIVS APPARITIONIBVS FESTIS ET CVLTV
INPRIMIS IN MONTE GARGANO
ATQVE IN MONTE TVMBA
ILLVCOVE FACTIS PEREGRINATIONIBVS

IN
SOLLEMNI DIE ANNIVERSARIO
S. MICHAELIS

A. R. S. CIO IO CC LVIII

P. P.

A

D. FRANCISCO DOMINICO HAEBERLIN

ACADEMIAE IVLIAE CAROLINAE

H. T. VICERECTORE.

HELMSTADII
LITERIS VIDVAE B. SCHNORRII ACAD. TYPOGR.

SELECTA QUAE DAM

DE

S. MICHAELIS ARCHANGELI

EIVS APPEARITIONIBVS FESTIS ET CULTV

INPRIMS IN MONTE GARZANO

ATQVE IN MONTE TAMBA

HERCOVE FACIT TERRIGNATIONIBVS

SOLLEMNI DIE ANNIVERSARIO

S. MICHAELIS

A. E. M. D. C. C. I. C. C. L. V. I. I. I.

P. P.

D. FRANCISCO DOMINICO HARBELLIN

ACADEMIAE IVLIAE CAESARIAE

H. T. VICE-RECTORIS

HEIMSTADII

LIBRIS VIGINTI N. LEBROCKII ACAD. TYPOG.

ACADEMIAE
IVLIAE CAROLINAE
VICE-RECTOR
D. FRANCISCVS DOMINICVS
HAEBERLIN
CIVIBVS SVIS
SALVTEM.

De S. MICHAEL E Archangelo elegans extat, *Car. Stengelii de S. Mich. Archang. Libellus.*
multaque lectione refertus libellus ante
centum & fere triginta annos editus, cu-
ius titulus aeri incisus, pugnamque MI-
CHAELIS cum *Lucifero* representans, ita se habet:
S. MICHAELIS Archangeli Principatus, Apparitiones,
Templa, Cultus & Miracula, ex Sacris literis,
SS. PP. & historiis Ecclesiasticis eruta. Auctore R.
P. F. CAROLO STENGELIO &c. Locus & annus
impressionis non quidem notantur, sed *Dedicatio*, ad
D. MICHAELEM, Abbatem celeberrimi Coenobii Sa-
cri Montis Andeensis, directa, subnotata est: *Au-
gustae* (scil. *Vindelicorum*,) ex Monasterio SS. *Vdalrici
& Afræ*, 5. Calend. Aprilis Anno MDCXXIX., id
quod ipsum sane locum & annum impressionis vero-
similiter admodum indicat. Libellus ipse in forma,
quam vocant *duodecima*, typis exscriptus, variisque
ima-

imagunculis, quæ MICHAELEM, eiusque heroica facta aliaque eiusdem gesta repræsentant, atque illis paginis, quas in sequenti recensione omiffas deprehendes, inculptæ sunt, exornatus est, continetque quatuordecim plagulas. Autorem eius CAROLUM STENGELIVM, S. Benedicti Ordini adscriptum, & tandem SS. Vdalrici & Afræ in S. R. I. libera Civitate Augustana Abbatem longe meritissimum, inter tot alia, quæ Divi BENEDICTI sacrum Sodalitium orbi erudito dedit, præclara fidera haud infimum fuisse, quin potius superiori Seculo variis in lucem emissis Scriptis philosophicis atque historicis, ut & nonnullis egregiis poëmatibus; admodum claruisse, inter omnes, vel levi historiae literariæ noticia tinctos, constat.

Eius prolixior recensio.

us Cum itaque hæc ipsa STENGELII de S. MICHAELE Archangelo Tractatio, ob rationes facile dividendas, in paucorum manibus hodie versetur, adeoque rarissimis Scriptis merito accenseatur; non ingrattam Lectoribus meis operam impendere spero, si ignoti, quin imo fere obliiti huius libelli uberiolem notitiam suppeditavero. Titulum excipit epistola dedicatoria paulo superius memorata, illique subiunctus est Index Capitum Libri de S. MICHAELE Archangelo, ipse autem Libellus quadraginta absolvitur Capitulis, trecentasque & decem replet paginas. In I. Cap. a pag. 1-5. nomen MICHAELIS & alia quedam eius appellationes explicantur; in II. Cap. a p. 5-12. proponuntur testimonia fide digna, quibus probatur, Angelum quendam esse, qui MICHAELIS nomine indi-

indigetur; in *III. Cap.* a pag. 13-21. adstruitur, loco Dei saepenumero apparuisse Angelos, praesertim S. MICHAELEM, & in *IV. Cap.* a pag. 21-25. docetur, qua ratione soleant Angeli hominibus apparere, & quisnam sit modus apparitionis? Tum per transennam quasi agitur in *Cap. V.* a pag. 27-38. de pugna MICHAELIS contra *Luciferum*, in *Cap. VI.* a p. 38-45. de *Lucifero* omnium Angelorum summo ac praestantissimo, atque in *Cap. VII.* a pag. 46-56. de S. MICHAELE, *Lucifero* ex supremo choro & hierarchia propulso, angelorum omnium & primo, & summo. Solvuntur postea in *Cap. VIII.* a p. 57-64. opiniones priori sententiae contrariae, & in *Cap. IX.* a p. 64-73. morale documentum ex casu *Luciferi* & conflictus bonorum malorumque Angelorum eruitur. In via deinceps quasi redit AVTOR noster, & *Cap. X.* a p. 75-81. recenset Apparitiones quasdam s. MICHAELIS in sacris literis descriptas, quas speciatim in sequentibus Capitibus uberius exponit. Sic enim allegantur & describuntur: *Cap. XI.* a p. 83-85. altercatio S. MICHAELIS cum Diabolo de corpore Moysi demortui, *Cap. XII.* a p. 87-95. illius apparitio IOSVAE facta, eiusque modus, iuncto in *Cap. XIII.* a p. 96-103. morali Documento ex modo dicta MICHAELIS apparitione, quae IOSVAE contigit, *Cap. XIV.* a pag. 103-107. Lapsus murorum Hierichuntinorum ministerio SS. Angelorum, praesertim s. MICHAELIS factus, *Cap. XV.* a pag. 109-116. circumductio EZECHIELIS *Prophetae* & dimensio templi Hierosolymitani, & *Cap. XVI.* a p. 117-121. adventus S. MICHAELIS in adiutorium

rium GABRIELIS ad defensionem populi Iudaici. Recensitis hisce S. MICHAELIS Archangeli apparitionibus in V. T. factis, vel veris, vel fictitiis, AVTOR noster pari sedulitate perquirat EIVSDEM apparitiones, quas in novo Foedere contigisse, Romano-Catholica Ecclesia putat, praemissa in Cap. XVII. a pag. 121-125. quaestione: *cur non potius S. MICHAEL SS. Virgini MARIAE nuncium incarnationis Filii Dei attulerit?* Sic enim adstruitur: Cap. XVIII. a pag. 127-131., S. MICHAELEM Principem inter Angelos fuisse, qui Christo tentato, victorique in deserto ministraverint, & Cap. XIX. a p. 133-141. EVNDEM illum fuisse, qui Christum in horto orantem consolatus sit. Disquirat deinceps STENGELIVS noster Cap. XX. a pag. 142-147., quid nos Christus per hanc Angeli corroboracionem, quam grato animo suscepit, docere voluerit? Tum Cap. XXI. a p. 149-153 agit de apparitione S. MICHAELIS in Resurrectione CHRISTI, & Cap. XXII. a pag. 155-164. de EIVSDEM apparitione in ascensione SALVATORIS nostri, ut & in primis Ecclesiae annis. Latius deinde exponit AVTOR noster: Cap. XXIII. a pag. 165-169. Divum MICHAELEM signiferum ab Ecclesia recte appellari, Cap. XXIV. a pag. 171-177., EVNDEM animabus suscipiendis esse praepositum, Cap. XXV. a pag. 178-187., ILLVM praesse particulari iudicio animarum e corpore exeun- tium, Cap. XXVI. a p. 188-191., nostrum Archangelum Antichristi tempore pro Ecclesia acerrime pugnaturum, & Cap. XXVII. a pag. 193-197., EVNDEM ad supremum tribunal iudicandos esse citaturum. Sequuntur

sequuntur

s. A

quon-

quantur deinceps alia in honorem S. MICHAELIS
 vergentia, viz. *Cap. XXVIII.* a pag. 198-203. de tem-
 plis in honorem S. MICHAELIS ædificatis: & pri-
 mum de iis, quæ in gentilitii Martis substituta sunt,
Cap. XXIX. a pag. 203-208. de Basilica in honorem S.
 MICHAELIS a CONSTANTINO M. constructa,
Cap. XXX. a pag. 209-226. de templis aliquot in Grae-
 cia S. MICHAELIS memoriæ consecratis, iuncta mi-
 rabili cuiusdam *Archippi* vita, *Cap. XXXI.* a pag. 229-
 236. de Ecclesiis Romæ & in aliis quibusdam locis S.
 MICHAELIS nomine insignitis, *Cap. XXXII.* a pag.
 237-247. de omnium celeberrima S. MICHAELIS Ec-
 clesia ab ipsomet condita, eiusque dedicatione ac mi-
 raculis, & denique *Cap. XXXIII.* a pag. 248-250. de
 præcipuis nonnullis in *eiusdem Archangeli* honorem
 in Germania fundatis templis. Postea recensentur in
Cap. XXXIV. a pag. 251-257. festi dies in honorem S.
 MICHAELIS instituti, & peregrinationes ad eius
 templa factæ, & in sequenti *Cap. XXXV.* a pag. 257-
 269. generatim explicantur variæ EIVS Apparitio-
 nes, in *Cap. XXXVI.* vero a pag. 271-275. exponitur,
 quomodo S. *Francisco* sub specie *Seraphim* apparuerit
 S. MICHAEL. Tum in *Cap. XXXVII.* a pag. 275-
 284. agitur de miraculis universim per nostrum *Ar-*
changelum patratis, & in *Cap. XXXVIII.* a pag. 285-
 290. describuntur tam Ordo militaris in memoriã
 S. MICHAELIS institutus, tum imagines & numis-
 mata in eius honorem cusa. *Cap. XXXIX.* a pag. 290-
 298. enarrantur tam quorundam errores de S. MI-
 CHAELE, quam alii eiusdem nominis homines, tum se-
 quun-

quuntur in *Cap. XL.* a pag. 298-302. epilogus & brevis ad humilitatem ac patrocinium S. MICHAELIS implorandum exhortatio. Agmen denique claudunt a pag. 302-304. *Orationes* ad S. MICHAELEM directæ, & a pag. 305-310. *Litanie* de eodem agentes, quas in ultima libelli pagella excipit *Censura Facultatis Theologicæ Ingolstadiensis*, data *Ingolstadii*, die s. LUCÆ *Evangelistæ* sacro A. C. MDCXXVII, atque a WOLFGANGO GRAVENEGG, S. I., SS. *Theol. Professore* & h. t. *Collegii Theologici Decano* subscripta, sicuti *Indici Capitum* subiuncta, & ipsi *Traëctationi* præmissa cernitur PETRI WALL, *Suffraganei* & *Vicarii* *Facultas*, pro imprimendo hoc *Traëctatu*, loco & nomine *Reverendissimi* & *Illustrissimi Domini Ordinarii* concessa.

Indiculus
quorundam
Programmatum
acad.
Julie de S.
Mich. a-
gentium.

Præter huncce, pro *Seculi sui* conditione, & religionis, quam *AVTOR* profitebatur, genio, omnibus partibus absolutum libellum, extant quoque nonnulla *Programmata*, olim ab *almæ nostræ IULIÆ ViceRectoribus* in ipso *festo die MICHAELIS Archangeli* publice proposita, quæ de S. MICHAELE eiusque *Apparitionibus*, *Festis* & *Cultu* generalia quædam suppeditant. Illa sane, quæ in mea amplissima *Festivorum Programmatum ACADEMIÆ IULIÆ* *Collectione* possideo, fideliter indicabo. Eorum ceterum plura dubio procul sunt, idem argumentum tractantia, quæ meam diligentiam, meumque studium, istiusmodi *minora Academiæ nostræ scripta* colligendi, hucusque effugerunt. Horum itaque mentionem facere, non licet, quemadmodum etiam illa, præ-

præmeditato consilio, omitto, quæ non generale de S. MICHAELE Archangelo thema pertractant, sed tantummodo unum alterumque speciale caput, quod illum concernit, disquirunt, siquidem hæc ipsa paulo inferius in ipsa tractatione, ordine sic ferente, allegandi, opportuna sese subministrabit occasio.

Primum itaque, quod in mea Collectione occurrit, est *Programma Pro-Rectoris & Senatus Academiae Iuliae in Festo Michaelis Archangeli P. P. A. MDCXXXIV.*, una plagula constans, Autore illius anni Pro-Rectore, IO. STVCKIO, celeberrimo ICto. Secundo sequitur illius Generi, Magni CONRINGII, pariter tum temporis Vice-Rectoris, *Programma Anno MDCXLV.* in duabus plagulis publicatum. Tertium est CHRISTIANI EBERHARTI, *Histor. & Poës. P. P. & illo tempore Pro-Rectoris, Anno MDCLXV.* publice promulgatum *Programma*, unum absolvens folium. Idem argumentum quarto pertractat PAVLVS HEIGELIVS, insignis *Academiae nostræ* primum *Mathematicus*, postea *Theologus*, ac t. t. *Vice-Rector*, in unius plagulae *Programmate Anno MDCLXXXIII.* publice edito. Post decennium, Anno scil. MDCLXXXIII, *quintum* de S. MICHAELE, in die eius Festo, publico duorum foliorum *Programmate* egit B. IO. EBERH. BVSMANNVS, cuius vestigiis sexto *A. MDCLXXXVIII.* uberiori adhuc apparatu institit ignotus mihi Autor, qui *Pro-Rectoris & Senatus Academici* nomine hac de materia *Programma*, quod duas plagulas replet, conscripsit atque edidit. *Septima vice* mihi occurrit B. IO. BAR-

THOL.

THOLDI NIEMEIERI, t. t. *ViceRectoris*, e Tabula publica A. MDCXCIII. suspensum *Programma*, quod duabus schedis absolvitur. *Octavum* denique adhuc superest *Academiae Iuliae ProRectoris*, CASPARIS CORBERI, *Programma*, unius saltem plagulae, Anno MDCXCVII. publice promulgatum. *Horum omnium Programmatum forma est quadripartita*, sicuti mos fert *Academiae nostrae* in istiusmodi Scriptis, publico nomine in diebus Festis emissis. Nec mihi sane constat, quod in ullo huius Seculi *Programmate*, festo MICHAELIS die in *Academia nostra* publice proposito, generatim fuerit tractatum de hoc ipso *Archangelo* eiusque *apparitionibus, festis & cultu*, sed specialia modo argumenta S. MICHAELEM tangentia, uti ex sequentibus patebit, unus alterque in istiusmodi *Programmate* exposuit.

Transitus
ad Tra-
ctatio-
nem.

Licet igitur iam in variis *Academiae nostrae* Scriptis publicis de S. MICHAELE *Archangelo* actum fuerit, et prolixus STENGELII de *Eo* extet *Tractatus*, supra epitomatus; non ingratum tamen *Lectoribus meis* laborem me suscepturum esse, confido, si a superioribus Autoribus sparsim dicta in concinnum ordinem redegero, & *Selecta* quaedam, ab illis *Scriptoribus* partim non observata, partim post eorum tempora demum detecta, subiunxero, quantum scilicet pro temporis angustia, & pro molesti multisque impedimentis circumstipati regiminis academici ratione licuerit.

S. Micha-
elis nomen
eiusque

MICHAELIS nomen origine sua hebraicum est, significatque vi vocis, *quis sicut Deus?* Notum illud est

est in historia sacra, cum partim occurrat inter exploratores terræ sanctæ (a) *Sethur*, filius MICHAELIS, ^{mentio in S. literis.} de tribu *Affer*, partim inter posteros *Gadi* & *Bemini* recensentur duo MICHAELIS (b). At enim vero hoc nomen in veteri Testamento *Angelo* nusquam tribuitur, nisi apud DANIELEM, qui ternis vicibus (c) eius mentionem facit. Nam nec MALACHIAM *Propbetam*, per literarum metathesin, hunc esse MICHAELEM, a DANIELE memoratum, nec Principem quendam e Persis, populo Iudaico faventem, nec ipsum denique e Iudæis ZOROBABELEM aut IOSVAM Pontificem, hic intelligi posse, tota DANIELIS visio factis abunde evincit (d). DANIELIS insuper autoritas de MICHAELE *Angelo*, non homine, corroboratur per *Epistolam* IVDÆ (e), & *Apocalypsin* IOHANNIS (f), ubi iterum MICHAELIS ceu *Angeli*, & quidem in priori loco apud IVDAM ceu *Archangeli* disertissima fit mentio.

Reperta itaque MICHAELIS, ceu *Angelorum* ^{Eius memoria in ecclesia christiana.} Principis, in sacris literis mentione, quid mirum, quod eius nomen iam a longo tempore in ecclesia christiana memorari coeperit? Si fides habenda esset EPTYCHIO, *Patriarchæ Alexandrino* (g), qui ta-

B men

(a) *Numer. cap. XIII. v. 14.*

(b) *1. Paralipom. VI. 13. & IX. 16.*

(c) *viz. Propbetie cap. X. v. 13. & 21. item cap. XII. v. 1.*

(d) *cf. ACAD. IVLIAE Progr. de Michaële Archangelo e Dan. X. 13. & 20. Anno MDCCXXII. P. P., in quo hæc sententia la-*

tius adhuc diducitur & demonstratur.

(e) *comm. 9.*

(f) *cap. XII. v. 7.*

(g) *in Annalibus, ab O. C. usque ad a. C. 940. lingua Arabica scriptis, & a POCOCKIO cum versione latina Oxonia a. 1658. 4. editis,*

Templum
eidem A-
lexandriae
dedica-
tum,

item
extra
CPLin.

men anno demum DCCCCXL. diem supremum obiit, iam ab ALEXANDRO, iridem *Alexandriae* inde ab a. CCCXII, usque ad a. C. CCCXXVI. Patriarcha, ecclesia in memoriam atque honorem S. MICHAELIS Archangeli dedicata fuisset *Alexandriae*, destructo ibi idolo magno aëreo, pariter MICHAELIS cuiusdam nomine insignito & religioso cultu in illo templo, quod CLEOPATRA, *Aegypti Regina*, nomini *Saturni Alexandriae* extruxisse dicitur, profecuto.

Certiora sunt, quæ de templo a CONSTANTINO M. Imp. extra CPLin, in loco, qui olim in *Hestius*, postea *Michaëlium* vocatus est, ædificato tradit SOZOMENVS (h), cuius verba:-- τάυτην μὴν ἔν ὡσεὶ ἑνὶ νεοπαργῇ Χριστὸς πόλιν καὶ ὁμώνυμον ἑαυτῷ, ἡγεραίων Κωνσταντίνος, πολλοῖς καὶ μεγίστοις ἐκόσμησεν ἑκκλησίαις αἰνοῖς· συνελαμβράνετο δὲ καὶ τὸ θεῖον τῆ προθυμῖα τῆ βασιλείως, καὶ ταῖς ἐπιφανείαις ἐπιστῆτο ἀγίας καὶ σατηρίας εἶναι, τὰς ἀνά τὴν πόλιν ἑκκλησίας αἰνοῖς ἐπισημώτατον δὲ μάλιζα ξένοις τὲ καὶ ἀσσοῖς ἐξ ἐκεῖνης γενέσθαι συνωμολόγηται, τὴν ἐν ταῖς ἐσῖαις ποτὲ κα-
λυσμέ-

T. I. p. 435. Locum hunc, a POCO-CKII versione aliquatenus diffe-
rentem, exhibet I. Iac. HOF-
MANNVS in *Lexici univers. Con-
tinuat.*, T. II. p. m. 78. b. § 79 a.
(h) *Hist. Ecclesiast.* L. II. c. 3. p. m.
445. editionis HENR. VALE-
STII Moguntinae. Plura de hac

Aede a Divo CONSTANTINO M. extructa congregit Io. CI-
AMPINI in præclaro Opere,
quod inscribitur: *de sacris æ-
dificiis a Constantino M. con-
struētis, Romæ 1693.* in fol. cum
*figuris æneis excusis, cap.
XXXVI. p. 171. b. § 172.*

λημέναις ἐκκλησίαν τόπος δὲ ἕτος, ὁ νῦν Μιχαή-
 λιον ὀνομαζόμενος, ἐν δεξιᾷ καταπλέοντι ἐν Πόντῳ
 εἰς Κωνσταντινέπολιν διεσῶς αὐτῆς πλωτῆρι μὲν,
 ἀμφὶ τριάνοντα καὶ πέντε στάδια ἐξεδόμηκοντα
 δὲ καὶ πρὸς, κύκλῳ περιδύοντι τὸν διὰ μέσῃ
 πορθμὸν ἔλαχε δὲ τὸ χωρίον τῆτο τὴν νυνὶ κρα-
 τῆσαν προσηγορίαν, καὶ ὅτι πεπίστυται ἐνθάδε
 ἐπιφαίνεσθαι Μιχαήλ τὸν θεῖον ἀρχαγγέλον·
 τῆτο δὲ κατὰ ἐξηγητήμενος τὰ μέγιστα, ἀληθῆς
 εἶναι σύμφημι. Hanc igitur utpote novellam Christi
 civitatem, sibi que ipsi cognominem Constantinus hono-
 re afficiens plurimis & maximis ecclesiis exornavit.
 Porro Imperatoris propositum Deus quoque adiuvit,
 & presentia numinis sui testatus est, Ecclesias illic a-
 dificatas sanctas esse, ac salutare. Earum autem no-
 bilissimam, tum ab exteris, tum a civibus ex eo tem-
 pore habitam esse constat, ecclesiam illam, quæ est in
 Heptis. Locus est olim ita dictus, qui nunc Michaëli-
 um vocatur ad dextram positus navigantibus ex Ponto
 Constantinopolim: distans ab urbe navigio quidem
 pergenti, circiter triginta quinque stadiis: Terre-
 stri vero itinere sinum interiacentem circummeunti,
 septuaginta & amplius stadiis: Hic autem locus eam
 quam dixi appellationem ideo sortitus est, quod divinus
 Michaël Archangelus illic apparere creditur. Idque
 ipse quoque maximo affectus beneficio, verissimum
 esse, testor.

Licet autem illo iam tempore in ecclesia christiana a nonnullis magna reverentia *Angelis* fuerit habitata, variaque templa inprimis in honorem MICHAELIS *Archangelis* extructa fuerint, cultus tamen eorum per longum adhuc tempus penes Orthodoxos usu non receptus, quin potius damnatus erat, nec dies festi in illorum, inprimis S. MICHAELIS, memoriam instituti reperiuntur, quicquid in contrarium adstruat BARONIUS, celeberrimus ille Annalium Ecclesiasticorum conditor (*).

Cultus Angelorum in Synodo Laodicensi damnatus.

Prius quod attinet, celeberrima sane illa *Synodus Laodicensis*, quæ, si eam vel cum BARONIO & SPONDANO (i) in a. C. 314. referas, vel potius cum PAGIO (k) in a. 363., vel cum PETRO de MARCA (l) in a. 365. vel denique cum CENTVRIATORIUS MAGDEBURGICIS (ll) circa a. C. 368. reicias, saltim Sec. IV. post C. N. habitata fuit (m), de cultu Ange-

(*) in his ipsis *Annal. Ecclesiast. ad a. 60. n. XV-XXIII. T. I. col. 657-661.* edit. Colon. de a. 1624. in fol. ut & in *Martyrologio Romano ad d. 8. Maii.*

(i) cf. ILLE in *Annal. Ecclesiast. T. IV. in Append. col. 789. sqq.* HIC vero in *Annal. Ecclesiast. Baronii in epitomen redactis, T. I. ad a. 314. n. XII. p. 257. b. sq.* edit. Colon. de a. 1640. in fol.

(k) in *Critica Baron., Sec. IV. ad a. 314. n. XXIII. pag. 57.* editionis, quæ *Lutetiæ Parisorum*

prodiit a. 1689. in fol.

(l) in egregio *de Concordia Sacerdotii & Imperii Opere, L. III. cap. 3. §. 1. col. 215. sq.* edit. Francofurt. 1708. fol.

(ll) *Centuria IV. cap. IX. p. m. 833.* edit. Basileensis per Io. OPORINVM a. 1560. in fol. curatæ.

(m) Vide sis, quæ celeberrimus olim Academiae noster Antecessor, IO. WERLHOFFIUS, pro more suo doctissime disputavit de vera huius *Synodi Laodicensis* epocha in *Program-*

Angelorum *Canone XXXV.* (n) sequentia disponit: & dei Χρεισιανός ἐγματαλείπει τὴν ἐκκλησίαν τῷ Θεῷ, καὶ ἀπίεσαι, καὶ Ἀγγέλους ὀνομάζειν, ἢ συναΐξεις ποιεῖν, ἅπερ ἀπηγόρευται. Εἴ τις ἐν εὐρεθῆ τούτῃ τῇ κενερωμένη εἰδολολατρεία χολάζων, ἔσω ἀνάθεμα, ὅτι ἐγματέλιπε τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰδωλολατρεία προσῆλθεν. Non oportet Christianos, relicta Dei ecclesia, abire, & Angelos nominare, vel congregationes facere, quæ sunt prohibita. Si quis ergo inventus fuerit huic occulta idololatria vacare, sit anathema: quia reliquit Dominum nostrum Iesum Christum, Filium Dei, & accessit ad idololatriam.

Fons autem & scaturigo huius erronei Angelorum cultus fuit ταπεινοφροσύνη quædam, seu ficta quædam humilitas, a ΠΑΥΛΟ iam damnata (o), illique, qui huic hæresi nomen dabant, cultumque Angelis deferebant, Angelici (p) vocabantur. Licet ita-

Fons erronei Angelorum cultus detectur,

B 3

que

mate Festo Michaelis Archangeli in Acad. Julia P. P. quo Canon XXXV. Synodi Laodiceæ illustratur, (Helmitadii 1702. 4.) A. 3.

(n) Habetur hic sicut alibi, ita etiam in Guil. BEVEREGII Synodico, s. Pandectis Canonum SS. Apostolorum & Conciliorum ab Ecclesia Græca receptorum &c., (Oxonii 1672. fol.)

T. I. p. 468. itemque in Phil. LABBEI & Gabr. COSSARTII Collect. Concilior. (Lutet. Parisior. 1671. fol.) Tom. I. col. 1593. sq.

(o) in Epist. ad Coloss. Cap. II. v. 18.

(p) Vid. de illis EPIPHANIVS in Panario adversus hæreses, L. II. Tom. I. hæres. 40. vel 60. Operum Eius (ex edit. Dion.

ex loco
Chryso-
stomi.

que hunc errorem Synodus Laodicensis quadantenus retunderet, illum tamen non penitus excindere potuit; siquidem IOHANNES CHRYSOSTOMVS (q) disertis verbis testatur: ἡσάν τιτες οἱ λέγοντες, ἔδει ἡμᾶς διὰ τῶ Χριστοῦ προσάγεσθαι, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀγγέλων. Sunt quidam, qui dicunt, non oportere per Christum adduci, sed per Angelos.

Canon Synodi Laodicensis explicatur ex loco Theodoretii.

Luculentissime autem & occasionem & scopum, mentemque Canonis Synodi Laodicensis superius prolati indicat THEODORETUS, Seculi V. Scriptor & doctissimus Cyrensis in Syria Episcopus (r), his verbis: οἱ τῶ νόμου συναγορευόντες, καὶ τῶν Ἀγγέλων σέβειν αὐτοῖς εἰσηγόντο, διὰ τῶν λέγοντες διδόναι τὸν νόμον. Ἐμενε δὲ τῶτο τὸ πάθος ἐν τῇ Φρυγίᾳ καὶ Πισιδίᾳ μέχρι πολλῶν. ἔδῃ χάριν καὶ συνελθῆσα σύνοδος ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας νόμον κεκάλυψε καὶ τοῖς Ἀγγέλοις προσεύχεσθαι, καὶ μέχρι δὲ τῶ νῦν ἐπιτήρῃα τῶ ἀγίῳ Μιχαὴλ παρ' ἐπισημοῖς, καὶ τοῖς ὁμοῖοις ἐκείνων ἐξῆν εἰδεῖν
τῶτο

PETAVII Colonienfis a. 1682. fol.) T. I. p. 505. sq., & AVGVSTINVS in Libro de heresibus ad Quodvultdecum n. 39., Opp. Eius, per Monachos Ord. S. Bened. & Congregat. S. Mauri, Antwerpiae 1700. in fol. editorum, T. VIII. col. 9. Meminit quoque Angelicorum GRATIANVS c. 39. C. XXIV.

Qu. 3.

q) Homil. VII. in Epist. ad Coloss., Opp. Eius in Nov. Testam., ex edit. & vers. FRONTONIS DVCAEI, Francof. ad Moen. a. 1709. in fol. recusa, Tomo VI. col. 203. & 204.
(r) in Commentar. ad D. PAULI Epist. ad Coloss. Cap. II. v. 18., Opp. Eius T. II. p. 161.

τῆτο τοίνυν συνέβηλευον ἐκείνοι γίνεσθαι, ταπει-
 νοΦροσύνη δῆθεν κεχημένοι, καὶ λέγοντες, ὡς
 ἀόρατος ὁ τῶν ὄλων Θεός, ἀνεφικτός τε καὶ ἀκα-
 τάληπτος, καὶ προσήκει διὰ τῶν ἀγγέλων τὴν
 Θεῖαν εὐμένειαν πραγματεύεσθαι. τῆτο λέγει ἐν
 ταπεινοΦροσύνη καὶ θεησκείᾳ τῶν ἀγγέλων. τὸ
 δὲ γε Φυσιόμενος τῇ ταπεινοΦροσύνη ἐναντίον ἐπ-
 ἔσι. τὴν μὲν γὰρ ἐσηήπτοντο τῆ δὲ τύφῃ τὸ πά-
 ρος ἀκρίβως περιέκειντο. Τὸ δὲ ἂ μὴ ἐώρσκεν
 ἐμβαθέων, ἀντὶ τῆ, λογισμοῖς οἰκείοις χρώμε-
 νος. τῆτο γὰρ ἐπήγαγεν, ἐκτὴ Φυσιόμενος ὑπὸ τῆ
 νοός τῆς σαρκός αὐτῆ. *Qui legem defendebant, eos
 etiam ad Angelos colendos inducebant, dicentes, legem
 fuisse per illos datam. Mansit autem per diu hoc viti-
 um in Phrygia & Pisidia. Proinde Synodus, quæ con-
 venit apud Laodiceam Phrygiæ, lege prohibuit, ne pre-
 carentur ad Angelos, & ad hodiernum usque diem
 Oratoria S. Michaëlis, apud illos, illorumque finitimos
 videre est. Illi ergo humilitate nimirum ducti hoc fieri
 suadebant, dicentes universorum Deum nec cerni, nec
 attingi, nec comprehendi posse, & oportere per An-
 gelos divinam sibi benevolentiam conciliare. Hoc est,
 quod dicit, in humilitate & cultu Angelorum. Illud
 autem inflatus non est contrarium humilitati. Hoc
 enim præ se ferebant, sed revera insolentiæ vitio labo-
 rabant. Hoc autem, in iis, quæ non vidit, incedens,
 pro eo, quod est, suis ipsius cogitatis hærens. Hoc
 enim subiunxit: temere inflatus a mente carnis suæ.*
 Huic

Huic THEODORETI loco adiungatur & alius (s),
 ita sonans: ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνοι τὰς ἀγγέλους σέβειν
 ἐκέλευον, αὐτὸς τὸ ἐναντίον παρεγγυᾷ, ὥστε καὶ
 τὰς λόγους, καὶ τὰ ἔργα νοσηῖσαι τῇ μνήμῃ τῆς
 δεσπότης Χριστοῦ· καὶ τῷ Θεῷ δὲ καὶ πατρὶ τὴν εὐ-
 χαρισίαν δι' αὐτὰ, φησὶν, ἀναπέμπετε, μὴ διὰ
 τῶν ἀγγέλων. Τῆτα ἐπομένη τῷ νόμῳ καὶ ἡ ἐν
 Λαοδικαίᾳ σύνοδος, καὶ τὸ παλαιὸν ἐκείνο πάθος
 θεραπεύσαι βεβλημένη, ἐνομοθέτησε, μὴ εὐχε-
 σθαι ἀγγέλοις μηδὲ καταλιμπάνειν τὸν κύριον ἡ-
 μῶν Ἰησοῦν Χριστόν. *Quoniam enim illi Angelos iu-
 bebant adorare, ipse contrarium præcipit, ut & dicta
 & facta exornent recordatione Christi Domini, &
 Deo, inquit, & Patri gratiarum actionem offerite per
 ipsum, non per Angelos. Hanc etiam legem sequens
 Laodicensa Synodus, & volens veteri illi morbo mede-
 ri, lege sanxit, non adorandos esse Angelos, nec relin-
 quendum Dominum nostrum Iesum Christum.*

Laudan-
 tur adhuc
 alii Scri-
 ptores Ca-
 nonem Syn-
 nodi Laod-
 icæ illu-
 strantes.

Ne autem nimium exspatiari videar, non lubet
 excerptere, quæ recentiores THEODORETO Cano-
 num Interpretes Græci, magno numero, pro illu-
 strando hoc Canone Synodi Laodicensæ afferunt, sed
 harum deliciarum cupidos solummodo alegatos
 volo ad IO. ZONARAM (t) CONSTANTINVM HAR-
 MENOPOLVM (u), ALEXIVM ARISTENVM (x),
 THEO-

(s) in mo. lo allegato *Commentar. ad Coloss. Cap. III. v. 17. Opp. T. II. p. 163.*

(t) in BEVEREGII *Synodico, T. I. p. 468. sq.*

(u) in LEVNCлавII *Iure Græco-Romano, ex edit. Marq. FREHRI, Francos. 1596. in fol., T. I. p. 67.*

(x) ap. BEVEREGIVM, *l.c. T. I. p. 469.*

THEODORVM BALSAMONEM (y), aliosque. Nec, pro ratione instituti, atque angustia temporis, in presentia vacat, latius exponere, quomodo *Angelorum*, inprimis autem S. MICHAELIS, *cultus* pedendentim in Ecclesiam christianam irrepserit, sed potius summa accurratione adhuc docebo, qua ratione dies festi in memoriam atque honorem S. MICHAELIS *Archangeli* inventi, atque in *Ecclesiam* cumprimis *Occidentalem* introducti fuerint, priusquam ad precipuum *Tractationis* meae caput, scilicet *de Apparitionibus huius Archangeli, eiusque cultu in monte Gargano & in Monte S. Michaelis in periculo Maris, ac peregrinationibus superstitiosis illuc factis*, accedam.

In *Ecclesia Orientali*, & quidem inprimis apud *Festum Colossenses* in MICHAELIS *Archangeli* honorem *diem sextum mensis Septembris* festum fuisse, ita tamen, ut ex parte tantum iudicium sisteret, neque totus esset ferivatus, constat ex MANVELIS COMENI *Constitut. II. de Feriis* (z). Nolo tamen cum BARONIO (a) & SPONDANO (b) hunc MICHAELIS apud *Colossenses* cultum, festumque diem tam anti-

C

quum

(y) ap. EVNDEM, T. I. p. 463.
(z) Hæc totidem verbis legitur apud THEODORVM BALSAMONEM ad PHOTII *Notacionem Tit. VII. cap. I. cf. Menologium Græcorum*, ex Biblioth. et interpretatione Cardinalis SIRLETI in *Hem. CANISII Lectio. ant.*, quod in *NOVA* edit. *lac. BASNAGII*

T. II. p. 465. ad d. VI. Sept. hæc habet: *commemoratio miraculi ostensi a Principe militie celestis MICHAELE in urbe Colossensium, que postea dicta est Chone.*

(a) in *Annal. Eccles. ad a. 60. n. XXI. T. I. p. 660.*

(b) l. c. ad a. C. 60. n. X. T. I. p. 106. b.

quam prædicare, cum illorum, quos pro stabilienda sua sententia laudant, autorum fides mihi non satis certa videatur, eo quod ætate longe sunt inferiores, quam ut inde firmum ac grave de rebus vetustissimis capere liceat testimonium.

In Ecclesia Occid. duplex Michaëlis festum. In Ecclesia autem Occidentali vel Romano-Catholica hodie occurrit duplex S. MICHAELIS Archangeli Festum. Primum vocatur Apparitionis eius & celebratur d. VIII. Maii, alterum notum est sub nomine S. MICHAELIS & omnium Angelorum, quod Germani die *Engelweybe* (*) vocant, caditque in d. XXIX. Septembris. Horum origines præter alios indagavit solertissimus RVDOLPHVS HOSPINIANS (c), & B. IO. ANDR. SCHMIDIVS, celeberrimus olim apud nos Theologus (*). Prostant porro duo ACADEMIAE IVLIAE Programmata de Originibus Fierarum die MICHAELIS celebrandarum, quorum prius, quod unam cum dimidia plagula replet, variaque haut vulgaria affert, Autorem mihi ignotum habet, & in ipso Archangeli die festo a. C. MDCCXXVI. publice promulgatum fuit, posterius vero, quod a. C. MDCCXXX. prodiit, duobus absolvitur foliis, nimisque breve est in explicando themate, cui alias enucle-

(*) V. *Christ. Gottlieb. HALTAVSII Calendar. medii ævi*, p. m. 131. §. LIV.

(c) in *de Orig. Fæstorum Christianor.*, Opp. Eius, quæ VII. Tomis Geneva 1681. in fol. prodierunt, Tomo II. p. 108. sq. & p. 147.

(*) in *Historia Fæstorum & Dominicarum* p. 177. sq. edit. Helmstad. de a. 1729. 8., ubi originem huius Fæsti adscribit FELICI PAPA, qui illud circa a. C. 450. vel 438. instituerit, verum non indicat, unde hæc hauserit.

nucleando eius Autor, B. KRESSIVS, t. t. ViceRe-
stor, pro sua in hoc studiorum genere instructissima
scientia, satis idoneus habilisque erat. Largam itaque
mihi reliquerunt messem Scriptores modo laudati, &
sedula iam opera perquiram, quo circiter tempore
dies S. MICHAELI Archangelo sacri mox in uno al-
teroque loco, aut provincia, tandem in universa Ec-
clesia recepti & celebrati fuerint, id quod potissimum
ope *veterum Calendariorum Ecclesie Occidentalis*, e-
iusque *Martyrologiorum* (d) me posse praestitutum,
non modo spero, sed plane confido.

Prius vero quam hoc fiat, observare liceat, nec
THEODOSIVM, nec VALENTINIANVM, THEO-
DOSIVM & ARCADIVM, *Divos Augustos*, quum
de festis diebus *maiestati altissime dedicatis*, nomina-
tim edicerent (e), in eorum enumeratione ferias in
memoriam Angelorum vel omnium, vel solius MI-
CHAELIS habendas memorare. Nec memoriae suc-
currit, in illorum Populorum Legibus, qui inde ab
initio Seculi V. universam pene Europam inunda-
runt, quicquam cautum esse de MICHAELE, huius-
ce diei iustitio, quamvis *Visigothi* (f) bene longam
dierum feriatorum recensionem fecerint. Nec deni-
que invenio, *Divum CAROLVM M. Imp.*, qui *festivi-*
tatum

*S. Micha-
elis Fe-
stum non
occurit in
l. 2 & 7. C.
de fer.*

*nec in LL.
Visigotho-
rum.*

*nec in Ca-
pitular.
Caroli M.*

C 2

(d) In horum indagacione mul-
tum adiuventi mihi fuit & *xxxv*
FABRICIVS, tum in *Biblioth.
Graec. L. V. P. V. cap. 32. f. Vol.
IX. p. 38. sqq.* tum in *Luce sa-
lutari Eoangelii toti Orbi per
divin. gratiam exorienti, Cap.*

XI. §. IV. p. m. 210. sqq.

(e) *l. 2. §. 7. C. de Feriis.*

(f) *v. LL. Visigothorum L. II. Tit.
I. leg. XI. & Libr. XII. Tit. III.
leg. VI. in B. Petri GEORGI
sc. III. Corp. Iuris German. an-
tiqui, p. m. 1564. sq. & p. 2171. sq.*

tatum in anno, quæ per omnia venerari debeant, numerum subduxit (ff), festum Dedicacionis S. MICHAELIS meminisse, id quod invicto est argumento, CAROLI M. ætate per omnem Galliam & Germaniam quam late is regebat, religionem huius diei necdum otio fuisse sancitam; licet CATHVPHVS quidam, ignotum mihi alias nomen, CAROLO adhuc Regi suaserit, ut unum diem post ieiunium in anno in honore - - & Angelorum - - celebrem constituat super regnum suum cum consilio Synodi Francorum, & MISSAM S. MICHAELIS - - in publico celebrare regno suo constituat (g).

Festum Michaëlis mandatur in Concil. Mogunt. a, 83. Posteaquam vero Patres in Concilio Moguntinensi a. C. DCCCXIII. congregati inter festos dies in anno celebrandos quoque posuerunt (h) Dedicacionem S. MICHAELIS, ut scilicet hoc die ab opere cessarent omnes, illamque anniversario cultu agerent; Divus LVDOVICVS PIVS Imp., qui confessui Patrum ipsè interfuerat, haut diu post, CAROLO Patre fatis cedente, summo potitus imperio, inter cetera & ea, quæ Patres Concilii de festivitatis sanxerant, totidem fere verbis repetiit, lataque lege dierum nefastorum sanctitatem confirmavit (i).

Cete-

(ff) in EIVS & LVDOVICI PII Capitularibus ab ANSEGISO Abbate & BENEDICTO Levita collectis, L. I. cap. 158. in Steph. BALVZII Capitular. Regum Francor. T. I. col. 732.

(g) V. Io. FRONTONIS Notæ in Calendar. Rom. ex edit. Io.

Alb. FABRICII, p. m. 235. sq.

(h) Factum hoc est Canone XXXVI. in LABBEI & COSSARTII Collect. Concilior. T. VII. col. 1250.

(i) Capitular. L. II. cap. 35. ap. BALVZIVM, l. c. T. I. col. 748.

Ceterum licet antiquior fortasse lex, quæ diebus *Arnoldi*
iuridicis *Festum* MICHAELIS exemit, nulla existat *error no-*
atque ea, quam I. VDOVICVM PIVM publicasse, *tatur.*
modo memoravi, adeoque hanc festivitatem demum
post initia Seculi IX. in Imperio Occidentali publica
& civili lege sancitam esse, tuto asserere liceat; ex-
tra omnem tamen controversiam positum est, famo-
sum illum Orthodoxorum mastigem, GODOFR. AR-
NOLDVM, insignem errare errorem, adstruendo (k),
Festum MICHAELIS *Archangeli* demum sub initium
Sec. IX. post C. N. innotuisse, atque in supra dicto
Concilio Moguntino excogitatum fuisse. Præterquam
enim, quod *Canonem XXVI.* modo nominati *Conci-*
lii, pro firmanda sua sententia, falso, forte tamen
vitio typhotera, alleget, ex sequentibus mox palam
fiet, hancce festivitatem longe antea in *Ecclesia Occi-*
dentali cognitam receptamque fuisse. Et quamvis
ab initio modo gentilitia quasi essent Sacra, quæ A-
puli & Romani, & qui præterea circum circa habita-
bant, pietate privata, sibi que propria colebant, non
publica, quæ ab omnibus, ritu *Ecclesie Latine* vi-
ventibus, suscipiebantur; successu tamen temporis fa-
ctum est, ut & in aliis *Ecclesie Occidentalis* Regnis ac
Provinciis hæc festa fuerint introducta.

Percurramus itaque *Ecclesie Occidentalis* vetusta *Investiga-*
Kalendaria & Martyrologia, in iisque origines feria- *tio origi-*
rum S. MICHAELIS pervestigemus. *Illa hisce longe nis Festo-*
antiquiora esse, probe iam olim observavit solideque *rum S.*
Micha-
C 3 *pro* *flis.*

(k) in seiner unpartheyischen Kir-
chen- und Kezer Historie, P. I.

L. IX. cap. II. §. 5. p. m. 332. edit.
Francof. de a. 1709. in 4. mai.

probavit HENRICVS VALESIVS (l), cuius verba, paucis sane demtis, exscripsit PAGIVS (m). Eapropter ordiamur ab istiusmodi *Festis*, qui cuilibet Ecclesiae nobiliori proprii erant, & in quibus tam Episcoporum nomina, quam Martyrum apud ipsas pasforum natales dies, adde & aliae in eiusmodi Ecclesia receptae feriae descriptae erant.

In anti-
quiss. Ca-
lendar.
Sec. IV. &
V. Festa
Michaëlis
non occur-
runt.

Horum vero *Calendariorum*, quae hodiennam adhuc supersunt, quantum equidem scio, antiquissima sunt *Calendarium* FVRII DIONYSII FILOCALI A. C. 354. conscriptum, & POLEMEI SILVII A. C. 448. literis mandatum (n), sed utrumque de MICHAELIS *Archangeli* festiuitatibus nihil prodit, cuius causa non tam in cana horum *Fastorum* vetustate, quam potius in illorum conditione quaerenda erit. Nec *Calendarium*, quoddam peruentum, medio nimirum Seculo IV. conscriptum, quod primum AEGID. BUCHERIVS (o), postea THEOD. RVINARTVS (p) ediderunt, quicquam de festis S. MICHAELI sacris vel eapropter habet, quod fictitia illa huius *Archangeli* Apparitio sequiori demum tempore contigisse, traditur. Denique nec volam nec vestigium harum
feria-

(l) in *Diss. de Martyrologio Romano*, quod edidit ROSWENDVS, quae post notas EIVS in EVSEBIVM legitur p. 315-317. edit. Mogunt. 1672. in fol.

(m) in *Crit. Baron. T. I. ad a. C. 64. n. VI. p. m. 52. b. & 53. b. c.* edit. cit.

(n) Vtrumque extat in *Actis SS.*

m. Iun. T. VII. p. 178-184.

(o) prodit una cum VICTORII Aquitani *Canone Paschali*, Antverpiae 1634. fol.

(p) in *Actis primorum Martyrum sinceris & selectis*, p. 617. sq. edit. secundae Amstelred. 1713. in fol.

feriarum invenio in *Kalendario antiquissimo Ecclesie Carthaginensis*, quod immortalis MABILLONIVS, felici casu, in *Monasterio Cluniacensi*, veterrimi Codicis MS., qui B. HIERONYMI *Commentarios in Esaiam Prophetam* continebat, ligneo operculo, tinea ac vermibus corroso, affixum reperit, cuiusque natales ille ad Sec. V., idoneis rationibus suffultus, refert, scripturam autem Seculo VII. non inferiorem esse, IDEM contendit (q).

Ceterum antiquitatem *festi Dedicacionis Ecclesie S. Michaelis Romae* celebrati satis evincit *Calendarium antiquum S. Romanae Ecclesie* (r), quod Sec. IV. aut saltem initio Sec. V. conditum existimant *celeberrimi illius Editores* (s). Hoc enim, quum praeter Sanctorum nomina, qui singulari veneratione Romae colebantur, etiam stationes antiquas assignet, ac suum singulis per anni circulum diebus legendum Evangelium representet, *ad diem XXIX. mensis Septembris* (ss) sequentia profert: DEDICATIO ECCLESIAE S. MICHAELIS ANGELI, secundum Matthaeum cap. CLXXVIII. *Accesserunt discipuli ad IESVM dicentes, quis putas maior est in regno, usque, salvare quod perierat. Illud quoque observatione dignum est,*

(q) V. EIVS *veterum Analector. T. III. p. 402.* edit. primae Parisiensis. 1682. in 8. & p. 163. edit. sec. locupletoris, itidem Parisi. 1723. in fol. *Kalendarium* ipsum exhibet praeter MABILLONIVM l. c. p. 398-401. edit. primae & p. 163-167. edit.

sec. RVINARTVS quoque, l. c. p. 618. sq.

(r) Extat in MARTENE & DURAND *Theauri novi Anecdotorum, Tomo V. a col. 65-84.*

(s) l. c. col. 63. & 64.

(ss) l. c. col. 77.

est, *Calendarium* nostrum in recensione *Lectio-
num mensis septimi* (τ) inter *Dominicas post S. Laurentii* &
ante *natale Domini* memorare *VI. Dominicas post S.
ANGELI* scil. diem Solis.

2) in *Martyrologio*,
potius *Calendario*
Eccles.
Germ. Beckiano.

Huic statim subiungam *pervetustum Ecclesiae Ger-
manicae Martyrologium*, olim a B. MATTHIA FRID-
BER. BECKIO editum & libro commentario illustra-
tum (tt), quod rectius tamen monente IO. BAPT.
SOLERIO (u) *Kalendarium* inscribi debuisset. In il-
lo enim ad *III. Kal. Sept.* leguntur verba, minio in
Cod. MS., quem olim in splendidiss. *Bibliotheca Ray-
mundo Krafftiana* semel iterumque manibus meis tra-
stavi, exarata: *Dedicat. Sei Michaëlis arehan.* Cum
itaque hoc *Calendarium* a quodam Presbytero seu Mo-
nacho Sec. VII. conscriptum videatur B. BECKIO (*),
de antiquitate nostri Festi facile inde concludi potest.

3) in *Calendar.*
Rom. quod
Fronto c-
didit,

Succedat aliud *Calendarium Romanum*, quod
potius *Capitulare Evangeliorum de anni Circulo* inscri-
bi debuisset (x), ex MS. Cod. S. Genovefae aureis li-
teris

(t) l.c. col. 81.

(tt) *Auguste Vindsl.* 1687. 4. MS.
Codex olim erat in Bibliothe-
ca *Editoris*, ex qua cum aliis
praestantissimis Codicibus MSS.
in *Bibliothecam* perit. RAYM.
KRAFFTII, *Consulis olim*
Reipubl. Vlnanae meritissimi,
& *Sueviae meae PEIRESCII*
translatus est; vid. meam *No-
titiam Codd. MSS. Biblioth.*
Raym. Krafft. p. 14. sq.

(u) in *Prefat. ad Martyrologium*

VONARDI, (quod Antverpiae
1714. & 1717. in fol. edidit at-
que *Aff. SS. m. Jun. Tom. VI.*
& *VII.* subiunxit.) cap. I. *Artic.*
I. §. 1. n. 18. p. VI.

(*) l.c. Cap. III. p. 23. sqq. cf. ce-
lebert. SCHELHORNII *Ame-
nitates litewariae*, T. III. p. m.
76. sqq.

(x) ut docet BALZIVUS *Capitu-
lar. T. II. p. 156.* ubi simul
explicat, quid significet *Capitu-
lare Evangeliorum de circulo*

teris ante nongentos annos scripto, cum notis editum atque eruditissimis dissertationibus illustratum a IO. FRONTONE, *Academicæ Parisiensis olim Cancellario* (y), et verosimiliter admodum inter annos p. C. n. 714. & 741. conscriptum (z). In hocce enim (a) pariter occurrunt verba: DIE XXIX. MENS. SEPT. DEDICATIO ECCLESIAE ARCHANGELI. *secundum Matth. cap. CLXXVIII. Accesserunt ad Iesum, usque semper vident faciem Patris mei, qui in coelis est.* Et dolendum sane est, apud MARTENIVM & DVRANDVM (b) nonnisi *Fragmentum* extare *veteris Calendarii* ante mille annos exarati ex MS. *Corbeienfi*, in illoque *mensē Septembrem* deficere, hicce enim si adesset, in illoque pariter *Festum Dedicacionis Ecclesiae S. MICHAELIS* occurreret; fortius adhuc argumentum pro hac festivitate in Ecclesia Romana iam illo tempore recepta inde desumi posset. Ceterum cum *Liber Comitit, sive Lectionarius per circulum anni auctus a THEOTHINCHO Presbytero*, atque editus a BALVZIO (c), tot additionibus locupletatus sit,

D

ut

- anni scilicet *Librum*, in quo descripta erant initia & fines evangeliorum uniuscuiusque diei; cf. etiam *Car. DV FRESNE Glosar. med. & inf. Latinit. T. II. col. 269. & T. IV. col. 96.* edit. recentiss.
- (y) *Luætie Parisior. 1652.* Rarissimum Libellum una cum IO. FRONTONIS *Epistolis & Dissertationibus Ecclesiast.* recudendum curavit Io. Alb. FABRICIVS, Hamburgi 1720. 8. a pag. 123 - 266.
- (z) V. FRONTONIS *Pranotata ad hoc Calendar. §. 2. p. 128.* sqq. edit. Fabricianæ.
- (a) p. 231. sq. edit. cit.
- (b) in *Thef. N. Anecdotor. T. III.* à col. 1591 - 1594.
- (c) in *Append. Actor. vet. ad Capitularia RR. Francor. T. II.* col. 1309 - 1351.

ut omnium *Calendariorum veterum* recentissimum merito haberi debeat (d); mirandum sane est, illum neutrius S. MICHAELIS Festi mentionem facere.

4) in Or-
dine sola-
ri anni, s.
Calenda-
rio Sec. IX.

At supersunt adhuc duo *Calendaria* satis antiqua, in quibus non modo memoratum hucusque Festum occurrit, sed cuiusdam adhuc novi mentio fit. Sic enim *Ordo solaris anni*, s. *Kalendarium* a. C. DCCCXXVI. scriptum vel concinnatum (e), uti DACHERIO (f) probabiliter admodum videtur, ad VIII. Idus Maii (g) habet: *Inventio sancti Michaelis Archangeli in Monte Gargano*, & ad III. Kal. Oct. (h) leguntur verba: *Dedicatio Basilicæ S. Michaelis Archangeli*. Aliud

5) in
Calenda-
rio anti-
quo Cor-
beienfi,
quod u-
trumque
insuper
novum S.
Michaelis
festum
memorat,

vero *Calendarium antiquum Corbeienfi* (i), quod iusu RATOLDI Abbatis, a. 986. demortui, conscriptum, atque ex alio vetustiori Codice Atrebatensis S. Vedasti Monasterii exscriptum fuit (k), prius, noviterque inventum *Festum ad VIII. Idus Maii* (l) sic exprimit: *Revelatio Basilicæ S. Michaelis Archangeli*, in designando posteriori vero ad III. Kal. Oct. (m) iisdem verbis utitur, ac modo excerptus *Ordo solaris anni Dacherianus*.

His

(d) ita sentiunt MARTENE &

DVRANDVS in *Admonitione*

antiquo *Calendario S. Eocl.*

Rom. præmissa, *Thef. N. Ar-*

(e) extat in D'ACHERY *Spicile-*

gio, T. II. a pag. 64-68. edit. re-

cent. per Ludov. Francisc. Jo-

seph. DE LA BARRE curate.

I. c. p. 64.

(g) I. c. p. 65. b.

(h) I. c. p. 67. a.

(i) Hoc exhibent MARTENE &

DVRAND in *Thef. N. Anscdo-*

torum, T. III. a col. 1593-1604.

(k) V. EORVM *Admonitio prævia,*

I. c. col. 1547. & 1548.

(l) I. c. col. 1597. D.

(m) *ibid.* col. 1602. B.

His duobus *Calendaris*, quæ *utriusque Festi ignotum* in honorem S. MICHAELIS meminerunt, subnectam ^{tamen} *tribus al-* *triam* adhuc *Calendaria* a supra laudatis, iisque cele- ^{is Calen-} *berrimis Duumviris, MARTENIO & DVRANDO, e dariis,* tenebris eruta atque evulgata (n), in quibus ne ^{Floria-} *quidem de festo Apparitionis Archangeli nostri occur-* ^{bulensi &} *rit. Primum est Calendarium Floriacense, quod eius Verdi-* ^{nensi.} *Editores in vetustissimo Codice Floriacensi, ante annos* circiter nonngentos scripto, reperierunt, illiusque *Autorem* existimant *venabilem* BEDAM, cuius no- *men* etiam ante DCC. annos ab aliquo alio caractere *additum* fuit (o). *Alterum est Calendarium Stabu-* *lense*, quod præmissum est *antiquo Sacramentorum* *Libro* ab annis circiter septingentis conscripto (p). *Tertium* denique est *Calendarium Vevdinense*, quod *tamen* sexcentos annos superare non videtur (q). In *his* *tribus* enim solummodo ad III. Cal. Octobris (r) *occurrunt* verba: *Dedicatio Basilicæ Archangeli Mi-* *chaëlis*, quibus in *Stabulensi* quidem præmissæ sunt *voces: in monte Gargano.*

Denique silentio non est prætermittendum, *an-* *tiquum* quoddam *Calendarium*, ex *Codice Lyrensis* *Monasterii* *eleganter* scripto ante annos sexcentos *e-* *rustum* (s), nullum quidem S. MICHAELIS festum *ad* *Monaste-*

D 2

(n) in *Collect. ampless. vet. Scri-* *ptor. & Monum. histor. dogma-* *ticor. moralium, Tomo VI. a* *col. 650-652. ii. 668-678. & 679-* *685.*

(o) V. EORVM *Observatio præ-* *via, l. c. col. 635. & 636.*

(p) V. *Hæc ipsa Observatio l. c.*

(q) cf. modo memorata *Obs-* *ervatio, l. c. col. 635-638.*

(r) V. col. 652. A. 676. B. & 683. A.

(s) Prostat in *codem Tomo III.* *Thef. N. Anecdotor. a. col. 1605. &* *1618.*

rii Lyren- ad d. VIII. Maii recensere (t), verum ad III.
 sis, Angli- Kal. Octobr. (u) hæc a vetustioribus Calendariis
 cano & plane discrepantia verba habere: FESTVM SANCTI
 Frisn- MICHAELIS ARCHANGELI. Cum hoc quodam-
 genfi. modo conspirat *Calendarium Anglicanum* (x) antiquo
Sacramentorum Libro, ad usum Ecclesiæ Anglicanæ
 conscripto, præmissum & anno Christi millesimo exara-
 rum (y), in quo scil. ad 3. Cal. Oct. (z) invenies ver-
 ba: S. MICHAELIS ARCHANGELI. Magis con-
 sentit *Calendarium Missalis Frisingensis* vetustissimum,
 cuius textus ante Sec. XI. conscriptus est, in quo ni-
 mirum ad d. XXIX. Sept. sequentia occurrunt: FE-
 STIVITAS S. MICHAELIS ARCH. (*). Sed hæc ex anti-
 quis Ecclesiarum *Fastis* excerptis, sufficienter, longe
 recentius enim est, quam ut in censum nostrum veni-
 at, *Calendarium Belgicum*, continens festa & ieiunia
 Provincie Mechliniensis (a), quod ad VIII. Id. Maii
 memorat *Apparitionem S. MICHAELIS Siponti*, &
 omissa solummodo vocula: *Ecclesiæ* sive *Basilicæ*, re-
 tinet ad III. Cal. Oct. veterem formulam, viz: De-
 dicatio S. MICHAELIS Archangeli. Transeundum
 igitur erit ad *Martyrologia*, ex iisque porro origines
 Festorum Archangeli eruendæ erunt.

Vtriusque
 festi me-
 minit quo-
 que Calen-
 darium
 Belgicum.

MAY-

(t) v. col. 1609. & 1610.

(u) l. c. col. 1613. & 1614.

(x) in *Collect. amplif. T. VI. a* (a) Subiunctum est Io. MOLANI

(y) v. *Observatio prævia*, l. c. col. 635 & 636.

(z) l. c. col. 656. E.

(*) Vid. Io. Ge. ab ECKHART
Commentarii de rebus Franciæ

Oriental. T. I. in Append. n. IX.
 p. 336. coll. p. 334.

Indiculo *Sanctorum Belgii a*
 pag. 105. b. usque ad finem libri,
 qui simul prodit cum vsu-
 ARDI *Martyrologio Lovanii*
 1573. 8.

Martyrologia nihil aliud sunt quam *Fasti Sancto-Generalia*
rum (b), atque in hoc præcipue a *Calendaris Ecclesia-* *quadam*
sticis differunt, quod non unius loci propria, sed *de Mar-*
tus Ecclesiæ fuere communia, quippe quæ universi *tyrologiis*
orbis christiani Martyres Confessoresque generaliter *præmit-*
continebant, in illisque porro nomina singularum ur- *tuntur.*
bium & oppidorum adscripta cernuntur, propterea
 quod ad usum totius Ecclesiæ instituta sunt, ex pluri-
 bus enim diversarum urbium *Kalendaris* compo-
 situm est *Martyrologium* (c). Invicem vero iterum
 discrepant, cum nonnulla sint breviora, alia vero
 prolixiora magisque diffusa (d). Ceterum illa *Martyro-*
logia, quæ antiquitatis prærogativa atque auctoritate
 gaudent, ordine, quo confecti sunt, chronologico
 ita se excipiunt (e): 1) *Hieronymiana*, 2) *BEDAE*,
 3) *FLORI*, 4) *Romanum parvum*, 5) *RABANI*,
 6) *WANDELBERTI*, 7) *ADONIS*, 8) *VSVARDI* &
 9) *NOTKERI*. Hi *Martyrologi* ad tres potissi-
 mum fontes reduci possunt, e quibus *alii Martyrolo-*

D 3 gi

(b) V. DV FRESNE in *Glossario allegato*, T. IV. col. 573. edit. cit.

(c) Vid. Henr. VALESIVS in *Diff. de Martyrolog. Rom. l. c. p. 315. b. D.*

(d) De *Martyrologiis* in genere conferri merentur præter Io. MOLANVM in *peculiari Libello*, subiuncto ILLIVS editioni *Martyrologii Vsvardini* Lovanienſi a. 1573. 8. a pag. 230. a. 255. b. & BARONIVM in *Tra-*

ctatione de Martyrologio Romano, præmissa edito ab IPSO *Martyrol. Rom.* a pag. I-XXV. editionis, quæ Colon. Agripp. 1610. 4. prodiit, Io. Bapt. SOLLERIVS in citata paulo superius (nota (u) p. 24.) *Præfatione Martyrologio Vsvardino præfixa*, aliique *ibidem p. IV.* ab eodem laudati *Autores.* (e) V. SOLLERIVS in *cit. Præf. Cap. I. n. u. p. IV.*

gi suas aquas derivarunt (f), scil. 1) *Hieronymianum*, 2) *BEDAE*, & 3) *Romanum parvum*, ab *ADONE Ravennae* repertum. De singulis iam agam, ex iisque origines *Festorum S. MICHAELI sacrorum* e-ruam.

*In specie
agitur de
Martyro-
logio Hieronymi-
ano.*

Vetustissimum igitur inter *Martyrologia Ecclesiae Occidentalis* illud est, quod sub *S. HIERONYMI* nomine circumfertur, tutius autem sub *Hieronymiani* appellatione indigitatur. Quisquis enim illius *AVTOR* fuerit, hoc tamen extra dubitationis aleam positum esse videtur, illud centum saltim circiter annis ante *GREGORII M.* Pontificatum extitisse, eiusque vetustatem ab usque *Seculo* post *C. N. sexto* auctoritate *CASSIODORI*, & inde a *Seculo septimo* testimonio *BEDAE* posse derivari (g), porro in illud verba *GREGORII M.*, *Pontificis Romani* ab a. C. 590. usque ad a. 604., ad *EVLOGIVM Alexandrinum Episcopum* scripta optime quadrare (h). Hoc *Martyrologium* primus integrum ex *Codice Monasterii Corbeienfis* sexcentorum circiter annorum *Parisiis* a. C. 1661. divulgavit felicissimus ille tot veterum *Scriptorum ac Monumentorum* editor, *LYCAS DACHERIVS*, fulgentissimum *sacri Sodalitii Benedictini* fidus (i), qui

(f) V. *IDEM ibid.* n. 12. P. IV.

(g) cf. *SOLLERII* cit. *Præf. l. c.* n. 15. & 16. p. V. & *MARTENE AC DVRANDI Thes. nov. Anecdotor.* T. III, col. 1543. & 1544.

(h) En ipsa *GREGORII M.* verba; nos autem pene omniam

Martyrum distinctis per dies singulos passionibus collecta in uno Codice nomina habemus &c. cf. *VALESIVS*, l. c. p. 316. & *FABRICII Lux salutar. Evangelii* &c. p. 210. & 206.

(i) in *Spicilegii* sui *Tomo II.* a pag. 1-23.

qui vero complures, non tamen omnes, HIERONYMI aetate posteriores Martyres, adde et alios festos dies, mutato *charactere*, scilicet *Italico* quem vocant, notari curavit (k). Illud ipsum Martyrologium Hieronymianum, sed *duplex*, unum *prolixum*, alterum *brevius*, septem post annis, iterum edidit FRANCISCVS MARIA FLORENTINIVS, *Nobilis Luccensis*, cum pluribus illius apographis collatum, atque eruditissimis notis, observationibus & exercitationibus illustravit (l). Optarem sane, ut huius editionis particeps fieri potuissem, siquidem ex *laudatibus* ab eruditissimis Viris FLORENTINII *observationibus* hauc pauca in meos usus dubio procul convertere potuissem, sed frustra quaesivi hunc librum in instructissimis alias Bibliothecis. Consulendæ itaque erunt aliæ *Martyrologii Hieronymiani* editiones, e variis *Codicibus MSS.* a DACHERIO, MARTENIO & DVRANDO, itemque SOLLERIO aliisque erutæ, & iuxta *Veterum Apographorum* aetatem collocandæ, ex illisque *Origines Festorum S. MICHAELIS* investigabo, hac tamen præmissa observatione, purum putum *Martyrologium Hieronymianum*, quale ab Auctore primo conscriptum fuit, hodie vix extare, sed illud, sicut & BEDAE, VSVARDI atque ADONIS, plures accessiones, diversis temporibus, tam a Clericis, quam a Monachis, passum fuisse, adeoque in indagandis Festorum originibus non cæco impetu sequenda, quin

(k) V. EIVS præmissum *Monitum*, l. c.
 (l) Prodiit *Luce* 1668. fol., teste

Giornale de' letterati di Roma,
 A. 1668. p. 73.

quin potius circumspēcte admodum in subsidium esse advocanda Apographa eius typis excusa (m).

Festum

*Dedicati-
onis Basili-
cæ S. Mi-
chaelis oc-
currit in
Martyro-
logio Hieronym.
1) Dacherii
2) Monasterii S.
Germani
Autissiodorensi,*

Et sane hoc ipsum quodam modo affirmandum quoque erit de *festis S. MICHAELIS diebus*, licet enim in sæpius laudato *Martyrologio Hieronymiano DACHERII ad III. Kal. Oct.* (n) sequentia legantur verba: *Dedicatio basilicæ Archangeli Michaelis in monte, qui dicitur Garganus*; illa tamen a recentiori manu adiecta fuisse, *character italicus*, quo hæc verba typis exscripta sunt, satis superque indicat. Satis tamen antiquum hoc *Festum*, quamvis non ad *HIERONYMI* aut mox insequentem ætatem pertingat, in *Ecclēsia Occidentali* esse, evincit aliud *Martyrologium Hieronymianum* (o) mille circiter annorum, ex *Codice Monasterii S. Germani Autissiodorensis*, qui ante octingentos circiter annos exaratus fuit (p), typis evulgatum, quod pariter ad *III. Cal. Oct.* (q) modo recensita verba habet, demtis modo postremis, scilicet: *in monte, qui dicitur Garganus*. Propterea non incongrue argumentari censeo, si modo hæc ultima verba recentiore *Martyrologii a DACHERIO* editi additionem statuero. Cum *Autissiodorensi Exemplo* amice per omnia conspirant *Martyrologia Gellonense* (r), ineunte

3) in *Martyrologiis Gellonensi & Morbacensi.*

- (m) Vid. DACHERII citatum *Monitum l. c.* & MARTENII ac DUVRANDI prævia *Admonitio*, in *Thef. N. Anecdotor. T. III. col. 1543. - 1546.* (n) *l. c. p. 19. a.* (o) quod extat in MARTENE & DUVRAND *Thef. N. Anecdotor. T. III. a. col. 1547-1564.* (p) *V. Admonitio prævia, l. modo c. col. 1545. & 1546.* (q) *l. c. col. 1560. D.* (r) editum a DACHERIO in *Spicileg. T. II. a. pag. 25. - 37. c.* pag. 35. a.

te Seculo IX., anno circiter 804., conscriptum (s) & *Morbacense* (t) ex optimæ notæ Codice, qui ad annos nongentos proxime accedit, descriptum (u).

Eadem verba ad *III. Cal. Octobris* retinent publicata a SOLLERIO tria Martyrologia (x) *Richenoviense* (y), *Augustanum* (z), & *Labbeanum* (a), quæ omnia Sec. IX. mox post tempora CAROLI M. conscripta sunt (b), præterquam quod *Labbeanum* adhuc adiciat verba: *in monte Gargano*. Duo priora insuper ad *VIII. Idus Maii* alterius quoque Festi s. MICHAELI sacri mentionem faciunt, & quidem *Richenoviense* recentiori stilo adiecta habet verba (c): *in monte Gargano inventio Basilicæ S. Michaëlis Archangeli*, cum e contra *Augustanum* hanc festivitatem sic exprimat (d): *Adventus S. Michaëlis in monte Gargano*. Ab omnibus hucusque excerptis Martyrologiis discrepat *Corbeïense* brevius (e), ex mente DACHERII Sec. IX. scriptum, cui opinioni quidem nonnulla obiicit, illudque potius *Sec. X. adulto* exaratum fuisse, contendit SOLLE-

4) *Richenoviense*, *Augustano* & *Labbeano*,

que duo priora simul memorant festum Apparitionis S. Michaëlis.

5) *in Martyrologio Corbeïensi breviori*.

E

(x) V. *Monitum præmissum* p. 25.
(t) *evulgatum* a MARTENIO & DURANDO in *Thef. N. A. T.* III. a col. 1563. - 72. cf. col. 1569. E.

(u) teste *Admonitione prævia*, l. c. col. 1546. & 1547.

(x) *Præmissa sunt Parti secunda Martyrologii Vsuwardini* ab ipso editi, ad calcem *Tomi VII. Act. SS. mens. Iun.*

(y) l. c. a pag. 5. - 15.

(z) *ibid.* a pag. 15. - 22.

(a) *ibidem* a pag. 22. - 30.

(b) Teste SOLLERIO in *Præf. ad hæc Martyrologia Hieronym. contracta*, n. 11. - 16. l. c. pag. IV. - VI. cf. EIVS *Præf. ad V. SVARDI Martyrolog. Cap. I. Art. I. §. 2. n. 29. l. c. p. IX.*

(c) l. c. p. 9. a.

(d) l. c. p. 15. b.

(e) exhibetur tum a SOLLERIO, l. c. ad calcem *T. VII. Act. SS. m. Iun.* a p. 31. - 37., tum a MARTENIO & DURANDO in *Thef. N. A. T.* III. a col. 1571. - 1588.

RIVS (f), at DACHERII sententiam propugnarunt & SOLLERIVM refutarunt laudati sapius Duumviri MARTENIVS ac DVRANDVS (g). Hoc enim *Martyrologium Corbeicense brevius* ad VIII. Id. Maii nullum memorat *Festum* s. MICHAELIS, sed ad III. Cal. Octobr. (h) sequentia exhibet verba: *Romæ miliario sexto, dedicatio Basilicæ angeli Michaëlis, vel in monte, qui dicitur Garganus.*

6) in *Martyrologiis Turonensis, S. Maximi Trevirensis & Aulissodorense.*

Superfunt adhuc ex Codicibus *Martyrologii Hieronymiani* tres, scil. 1) *Fragmentum pervetusti Martyrologii Ecclesiæ Turonensis* (i), ex Codice 800. minimum annorum descriptum (k), 2) *Martyrologium S. Maximi Trevirensis* (l), quod falso inferibitur: *Libellus annalis Domini BEDÆ presbyteri*, pariter ante annos 800. exaratum (m), & 3) *Martyrologium Autissiodorensis Ecclesiæ* (n), parilis fere ætatis. Neutrum horum *Apparitionis MICHAELIS* meminit, duo insuper priora (o) cum *Gellonensi* quoad *festum Dedicacionis Ecclesiæ huius Archangelii amice* concordant, ultimum vero ad d. 29. Sept. (p) sequentia exhibet: *in monte Gargano venerabilis memoria s. MICHA-*

(f) in *Præf. ad Martyrol. Hieron. contr. l. c. n. 17. - 19. p. VI. sq.*

(g) in *Collect. ampliff. T. VI. col. 633. & 634.*

(h) apud SOLLERIVM, l. c. p. 36. a. & apud MARTENIVM, l. c. T. III. col. 1583. E.

(i) extat in *Thef. N. A. T. III. a col. 1587. - 1592.*

(k) v. *Admonitio prævia col. 1547.*

& 1548.

(l) prostat in MARTENE & DVRAND *Collect. ampliff. T. VI. a col. 658. - 668.*

(m) v. *Observatio prævia, l. c. col. 635. & 636.*

(n) extat pariter in *Collect. ampliff. T. VI. a col. 685. - 738.*

(o) l. c. col. 1590. A. & col. 646. D.

(p) l. c. col. 722. E.

CHAEELIS Archangeli, ubi multa mirabilia Deus ostendit. Romae Dedicatio Oratorii S. MICHAELIS, quod venerabilis Bonifacius Pontifex dedicavit in summitate circi miro opere altissime porrectum. Sed haec sufficiant de Martyrologiis Hieronymianis, e quibus duo solummodo Festi apparitionis mentionem faciunt. Iam transeamus ad Martyrologia BEDAE, &, qui eum additamentis locupletavit, FLORI.

Martyrologium Venerabilis BEDAE, a. C. 735. De Martyrologio mortui (q), primum quidem prodit Antwerpiae 1564. in 12. apud Plantinum, sed multis modis ex ADONE aliisque interpolatum (r), quale etiam illud est, quod inter Opera eius occurrit (s). Genuinum vero se tandem Divioni in Burgundia in Bibliotheca BOVHERII invenisse, gloriantur (t), illudque postea cum FLORI Auctario ex trium Codicum collatione, cum plurimis additionibus ac supplementis, ediderunt (u) celeberrimi Aetorum SS. Antwerpensium continuatores, HENSCHENIVS & PAPEBROCHIVS. II.

E 2

(q) V. praeter innumeros alios B. lo. Alb. FABRICII Biblioth. latin. med. & inf. aet., T. I. L. I. p. m. 495.

(r) Vid. IO. BOLLANDI Praef. ad Tom. I. Aetor. SS. mens. Ianuarii, p. XL. sq. cf. Godefr. HENSCHENII & Dan. PAPEBROCHII Prologus ad BEDAE Martyrolog. genuinum cum Auctario FLORIDI. I., in limine T. II. Aetor. SS. m. Mart. p. VII. F. Carolus LE COINTE

in *Annal. Ecclesiast. Francor.* T. IV. ad a. 708. n. XVII. sqq. p. 466. sqq. & denique SOLLEBRIVS in Praef. ad YSVARDI Martyrolog. Cap. I. Artic. II. n. 45. sqq. l. c. p. XIII. sqq. Tomo III. a. col. 277. & 362. edit. Colon. a. 1612. in fol.

(t) in Prologo ad not. (r) cit. n. 6. p. VI. C.

(u) in Prolegomenis ad Tom. II. Aetor. SS. m. Mart. a. pag. VIII. XLII. (v)

Iud ipsum porro iterum recensuit & BEDAE *Historia Ecclesiast. Gentis Anglorum* subiunxit IO. SMITH, *Cambrigiæ 1722. in folio* (x). Cum vero BEDA centum & octuaginta dies vacuos reliquerit, illos non modo maximam partem supplevit, sed etiam nonnulla fusiori, quam apud BEDAM, stilo enarravit, & recensitis ab EODEM *Sanctorum* nominibus nonnullam plura adhuc adiecit FLORVS (y), cuius propterea *Auctarium* minori caractere edi curavit PAPEBROCHIVS (z), ut illud distingueret a genuino BEDAE *Martyrologio*. Hæc communis omnium Eruditorum opinio erat per quinquaginta ferme annos, nec illi quicquam oppositum fuit, præterquam quod nonnulli *solum OO. SS. festivitatem*, ceu additiam, expungendam censuere. At enim vero sententiæ fere universaliter receptæ tandem contradixit SOLLERIVS (a), atque argumentis admodum verosimilibus coniecitavit, totum BEDAE *Martyrologium*, vel potius eius elementa, ita in FLORI opus transfusa, & utriusque conamina in unum idemque opus conflata esse, ut frustra laboraverint HENSCHENIVS & PAPEBROCHIVS, quo FLORI stilum a phrasi BEDAE, *illiusque auctaria ab huius propriis* tex-

(x) teste I. A. FABRICIO in *Lucæ salutari Evangelii &c. cap. XI. p. 211.* IDEM tamen in *Biblioth. lat. med. & inf. ætat. T. I. p. 504.* hanc editionem *Londinensem* vocat. Ego ipse eam hucusque nondum vidi.
(y) V. LE COINTE, l. c. T. IV.

ad a. 708. n. XX. p. 471. sq.
(z) loco nota (u) allegato; cf. ibidem *Prologus* præmissus & SOLLERIVS in *mox citanda Præfatione* n. 46. p. XIII.
(a) in *Præfat. ad V. suar. di Martyrolog. Cap. I. Artic. II. n. 47. sqq. l. c. p. XIII. sqq.*

textibus segregarent. Novam mox subiicit coniecturam SOLLERIVS, scilicet BEDAE partum primigenium a FLORI auctariis optime segregari posse ope *Martyrologii metrici*, quod sub eius nomine circumfertur. Extra limites vagandum esset, si hanc SOLLERII coniecturam sub accuratius examen revocare vellemus. Nec quicquam exinde utilitatis in nostram Tractationem redundaret, cum utrumque BEDAE *Martyrologium*, tam *prosaicum*, quam *metricum*, quod posterius tamen rectius *alii Auctori* tribuendum erit, festivitatis S. MICHAELIS meminerit.

In viam igitur redeamus, atque ex *gemino Festi S. Martyrologio BEDAE* (placet enim, receptam a Maioribus sententiam sequi,) annotabimus, ad VIII. Id. Maii (b) vacare BEDAM, nihilque proferre FLO-
 RVM, sed alios Codices recentiores, scil. *Atrebatensem, Tornacensem & Latiensem* (c) sequentia adicere: ipso die apparitio S. Michaelis in monte Gargano. E contra ad III. Cal. Octobr. (d) ipse BEDA annotavit: *Dedicatio Ecclesiae Sancti Angeli Michaelis*, id quod MSS. *EIVS Vaticanum & Monasterii S. Cyriaci in thermis* plenius exposuerunt: *Romæ via Salaria Milliario septimo (*) dedicatio basilicæ S. Archangeli Michaelis vel in monte qui dicitur Garganus, ubi multa mirabilia Deus ostendit.* Brevitatis studio ea excerpere omitto additamenta, quæ *Martyrologium BEDAE in-*

E 3 ter-

(b) v. Editio BEDAE *Papebrochia-*
na ante T. II. m. Mart. A&for-
 SS. p. XIX. A.

(c) *ibidem*, l. modo c.

(d) *ibid.* pag. XXXIII. F.

(*) *Haec antecedentes quinque voces*
defunt in Codice MS. Monasterii
S. Cyriaci in thermis.

itemque
metri-
cum, quod
sub eius
nomine
circum-
fertur,

terpolatum, atque EIVS Operibus insertum (e), adiecta habet. Prodeat potius *Martyrologium metricum* (f), quod sub BEDAE quidem nomine circumfertur, at alium *Autorem* habet, natione *Anglum*. BEDAE temporibus aequale est, saltim *Sanctos* BEDA posteriores non habet (g). Hoc autem nostrum *Festum* hoc metro exprimit (h):

Michaëlis ternas (***) *Templi* dedicatio sacrat,
altera festivitate, scil. *apparitionis*, alto silentio
pressa.

porro 2)
Martyro-
logium
Romanum par-
vum.

Succedat celeberrimum illud *Martyrologium Romanum parvum*, quod cupide quidem quaesivit, at reperire non potuit BARONIVS (i). Illud tandem ex *Carthusia Coloniensi* nactus est, cumque ADONE, cui in *Cod. MS. Abbatiae Coloniensis ad S. Pantaleonem* praefixum erat, vulgavit *Antwerpiae* 1613. in folio, atque PAVLO V. P. R. dedicavit HERIBERTVS ROSWEYDVS (k), recusum postea in *Bibliotheca Patrum maxima* (l). Quamvis enim in eo hallucinetur ROSWEYDVS, quod *hocce martyrologium* pro illo vendit, cuius GREGORIVS M. in *epistola* ad EVLOGIVM *Alexandrinum* superius citata meminit (m), illudque potius *Hieronymianis* longe recentius, nec pro

mar-

(e) l. c. col. 337. sq.

(f) extat in D'ACHERY *Spicilegio*, T. II. p. 23. sq.

(g) V. praemissum *Monitum*, p. 23.

(h) l. c. p. 24. b.

(***) subintellige: *Calendas*.

(i) Vid. EIVS *Prolegom. ad Martyrolog. Roman. cap. VIII. p. m.*

XVI. sqq.

(k) V. FABRICII *Bibl. Gr.*, Vol. IX. p. 36.

(l) *Tomo XVI. a pag. 810. - 822. edit. Lugdun.*

(m) V. EIVS *Praefatio*, illique subiuncta *Elogia de hoc Martyrologio*, l. c. p. 811.

martyrologio universali habendum sit, uti præter alios solide docuerunt IO. FRONTO (n) & HENR. VALESIVS (o); hoc tamen, mea quoque ex sententia, extra omnem dubitationis aleam positum est, *nostrum Martyrologium* ab ADONE, Seculi IX. Scriptore, summo iure vocari *venerabile & perantiquum Martyrologium*, ab urbe Roma Aquileiam cuidam S. Episcopo a Pontifice Romano directum, quod ipsi, Ravenæ subsistenti, religiosus quidam Frater per aliquot dies commodavit, ille vero diligenti cura descripsit, suoque *Martyrologio* præfixit. Quapropter sapius hucusque laudatus SOLLERIVS laudabili defunctus est opera, quod hoc ipsum venerandum vetustatis monumentum contra SAVSSAYI, FRONTONIS, FLORENTINII & VALESII obiectiones vindicaverit, illiusque nomen atque autoritatem ex illius characteribus propriis, stilo, genere, ætateque demonstraverit (p). Iam vero si illud ipsum evolvamus, nullum quidem s. MICHAELI sacrum diem in *mensè Maio* offendimus, sed ad III. Kal. Oct. annotatum legitur (q): *in Monte Gargano venerabilis memoria Archangeli Michaëlis. Et Romæ dedicatio Ecclesiæ eiusdem Archangeli a B. Bonifacio Papa constructæ in Circo, qui locus Internubis dicitur.*

Ex-

(n) in *Prænotatis ad Calendar. Roman.* §. 8. l. c. p. 140. fq.

(o) in *sapius allegata Diss. de hoc ipso Martyrologio*, l. c. p. 317. b.

(p) in *Præfat. ad V. S. VARDI Mar-*

tyrolog. Cap. II. l. c. a pag. XX. XXXIX.

(q) in *Biblioth. PP. max. T. XVI. p. 89. H.*

itemque 3)
Rabanus,
Maurus,

Excussis fontibus, seu illis Martyrologiis, e quibus sequentes *Martyrologi* sua potissimum depromserunt & compilarunt, hos pariter simili diligentia, & ordine, quo quilibet scripsit, chronologico persequar, *festos MICHAELIS dies* in illis persecuturus. Primus occurrit RABANVS MAVRVS, illustri profapia Moguntiae a. C. 785. natus, ex *Monacho Fuldensi* tandem *Archiepiscopus Moguntinus* factus, atque a. C. 856. demortuus (r). Is circa a. C. 845. *Martyrologium* (s) confecit, illudque ex BEDA & FLORO descripsit, atque ex *Hieronymiano* auxit (t). Dum id ipsum evolimus, nulla occurrit mentio *Festi* cuiusdam *apparitionis* S. MICHAELIS, in aliis supra adductis Martyrologiis *mensē Maio* obvii, sed modo ad d. XXIX. Sept. (u) haec pauca invenies verba: *Dedicatio Ecclesiae S. Angeli MICHAELIS in Monte Gargano.*

4)
Wandel-
bertus

Eodem circiter tempore, scilicet vel a. C. 847. vel 848 (x) WANDELBERTVS, Prumiensis Monaste-

(r) cf. de eo praeter complures alios RVDOLFI Presbyteri *Vitam Rabani*, in *Christoph. BRQWERI Antiquitat. Fuldens. L. III. cap. XIV. a pag. 222-251. add. L. IV. p. 276. sq. 19. Frid. SCHANNATI Hist. Fuldens. P. III. cap. V. p. 100. - 106. 10. Franc. BVDEI Diss. de Rabano, Iena 1724. habitam, & Io. Alb. FABRICII Biblioth. latin. med. & inf. aetat. Vol. VI., quod *Christi. SCHOETTGENVS* ad-*

didit, L. XVII. pag. 68. sqq.

(s) extat in Henr. CANISII *Lection. antiqu. T. II. P. II. a pag. 313. - 352.* edit. Basnagianae.

(t) V. SOLLERII *Praef. ad vsu-ARDI Martyrolog. Cap. I. Artic. III. §. 2. n. 64-66. l. c. pag. XIX.*

(u) apud CANISIVM, l. c. p. 342.

(x) V. DACHERII *Monitum praenissum WANDELBERTI Martyrologio*, in ILLIVS *Spicileg. T. II. p. 38.*

nasterii Diaconus & Monachus (y), *Martyrologium* (z) versibus hexametris ad *LOTHARIUM Imp.* scriptis, quod post priores minus integras editiones, quæ sub *Ephemeridis* titulo inter *BEDAE Opera* (a) & cum *IO. MOLANI Vfsuardo* lucem iam pridem viderant, integrius, præmissa *WANDELBERTI* ad *OTRICVM Præfatione* vulgavit *LVCAS DACHERIVS* (b). Sic autem ad *III. Kal. Oct.* canit noster *WANDELBERTVS* (c), qui inter *Martyrologos* ceu *Florilegus* considerandus est:

*Aetherea virtute potens, princepsque supernæ
Militiæ MICHAEL terno sibi templa sacravit.*

Ordine succedit *ADO*, non *Treverensis* *Seculi* demum *XI.*, ut *BARONIVS* (d), *BELLARMINVS* (e) aliique contendunt, sed potius *Viennensis* in *Gallia Archi-Episcopus*, iam a 874. d. 16. Dec. defunctus (f). Huius industriæ debemus paulo superius memoratum *Martyrologium Romanum parvum*, ab ipso *F. Ravenn.*

(y) De quo cf. *FABRICIVM l. modo c. Vol. VI. L. XXI. p. 877.* ibique citatos.

(z) De hoc evolvas velim *MOLANI Libellum de Martyrologiis, l. c. cap. 5. p. m. 235. b. sq. BARONII Præf. ad Martyrolog. Roman. cap. IX. p. m. XX. Car. LE COINTE in Annal. Ecclesiast. Francor. T. IV. ad a. 708. n. XXI. p. 471. sq. & SOLLERIVM in Præf. ad Vfsuardum, Cap. I. Artic. III. §. 1. n. 66. 67. l. c. pag. XVI. - XVII.*

(a) *Tomo I. p. 191-213.* edit. Colon. citata.

(b) in *Spicilegii Tomo II. a pag. 39. - 64.*

(c) *l. modo c. p. 53. a.*

(d) *l. nota (z) c. cap. IX. p. m. XX.* qui tamen postea errorem suum agnovit, illumque emendavit in *Annal. Ecclesiast. T. X. ad a. 878. n. 35.*

(e) in *de Scriptoribus Ecclesiasticis*

(f) cf. de *COINTE, l. c. T. IV. ad a. 708. n. XXXII. p. 472.*

msup 22 vltre ab. 114 omne 1 m (d)

Ravennæ obtentum atque descriptum, quo etiam potissimum duce usus est in conscribendo suo *Martyrologio*. Hoc primus, sed mutilum edidit ALOYSIVS LIPOMANNVS, *Episcopus Veronensis* (g), postea ex quatuor Codicibus MSS. recensuit IAC. MOSANDER, *Carthusianus Coloniensis* (h), tum ex tribus aliis antiquioribus emendatum notisque illustratum evulgavit HERBERTVS ROSWEYDVS (i), insertum deinceps *Bibliothecæ Patrum maximæ* (k), novissime autem ope *Codd. MSS. Bibliothecæ Vaticanæ* recognitum & annotationibus illustratum prodit opera & studio GE. GEORGH *Romæ 1746. II. Partibus in folio* (l), quam editionem vero hucusque videre, manibusque tractare, non licuit. Ceterum in illa ROSWEYDI editione (m) ad *III. Calend. Octobr.* valde prolixus occurrit locus de apparitione s. MICHAELIS *Archangeli* in monte Gargano, ibique in eius honorem constructa æde, quem exscribere nolo, cum paulo inferius hæc omnia repetenda erunt, quando ipsam de hac apparitione.

(g) sq. SOLLERII *Præf. ad Vfu-
and. Cap. III. Artic. l. n. 150. sqq.*
l. c. p. XL. sq. & FABRICII
Bibl. lat. med. & inf. et. T. I.
l. I. p. 42. & 43.

(h) *Tomo IV. de Vitæ SS. pag. 150.*
sqq. Venetiis a. 1554. edito,
teste ROSWEYDO in *Præf. ad*
ADONIS *Martyrolog.* in *Bibli-*
oth. PP. max. T. XVI. p. 823. C.
& SOLLERIO in *modo cit. Præf.*
n. 147. p. XXXIX.

(i) in *Tomo VII. de vitæ SS. quem*

SVRRO succedaneum dedit *Co-*
loniæ 1581. fol. v. ROSWEYDI
Præf. l. modo cit.
(j) *Antwerpæ 1613. fol. & Parisiis*
1645. fol. v. FABRICIVS l. *modo*
c. p. 42.

(k) *Tomo XVI. a pag. 330. 905.*
(l) Indicatur hæc editio & recen-
setur in den *Leipziger Gelsbrten*
Zeitungen ad a. 1746. n. 81. p.
753. sq.

(m) in *B. PP. M. T. XVI. p. 887.*
b. & 888. a.

ritione traditionem enarravero. Sufficit igitur, solummodo initium & finem relationis Adonianæ referre. Illius hic tenor: *In monte Gargano venerabilis memoria beati Archangeli MICHAELIS, ubi ipsius consecrata nomini habetur Ecclesia, vili facta schemate, sed coelesti prædita virtute. Vertice siquidem montis excelsi posita, de corpore eiusdem saxi, speluncæ instar præcavato, ostenditur; in fine autem sequentia leguntur: sed non multo post Romæ venerabilis etiam BONIFACIUS Pontifex Ecclesiam s. MICHAELIS nomine constructam dedicavit, in summitate Circi cryptatim miro opere altissime porrectam. Vnde & idem locus in summitate sua continens Ecclesiam Interrubens situs vocatur. Quod reliquum est, suæ cuius tamen recentior* ADONIS editioni ROSWEXDVS subiunxit *Appendicem ad hoc ipsum Martyrologium, a recentiori quodam, cuius tamen ætatem non definivit, adiectam. In illa vero ad 8. Kal. Aprilis (n) occurrunt verba: adhuc Michaelis contra Draconem & ad 8. Id. Maii (o) sequentia leguntur: in monte Gargano apparitio S. MICHAELIS Archangeli, quando illa sagitta, velut flamme retorta, eum, a quo iactata est, mox reversa percussit: & dictum est ad Episcopum: Ego sum Michaël Archangelus, qui in conspectu Dei semper assisto.*

ADONI coætaneus erat VSVARDVS, Gallus, *Vsuarði* Monachus S. Germani Præterensis (p), quippe qui *Martyrologium*

F 2 CARO-

(n) in B. PP. M. T. XVI. p. 907. H.

(o) ibidem, p. 909. A.

(p) V. SOLLERII sæpius citata

Pref. ad VSVARDVM, Cap. III.

Artic. II. n. 159. sq. q. l. c. p. XLII.

sq. FABRICII Bibl. Gr. Vol.

*genuinum
folius fe-
sti Dedi-
cationis
meminit;*

CAROLO CALVO (*), postea *Imperatori*, circa a. 875. *Martyrologium* suum dedicavit. Illud ex ADONE contraxit, S. Martyribus Cordubensibus, nonnullis Hieronymianis, nonnullis popularibus, ac paucis aliunde mutuatis coagmentavit, & BEDAM quoque secutus est VSVARDVS noster (q). Huius *Martyrologii* longe maxima olim erat & adhuc hodie est per omnem fere Galliam autoritas, illoque per longum tempus Romana etiam aliæque Ecclesiæ usæ sunt (r). Non mirandum igitur est VSVARDVM innumeris vicibus variisque in locis typis fuisse evulgatum (s); at enim verò cunctæ vetustiores editiones minus sinceræ erant, genuinam tandem ad editiones XIV. impressas, & Codd. MSS. integros XVII., aliosque ferme quinquaginta se adornasse proficetur IO. BAPT. SOLLERIVS S. I., ediditque *Antverpiæ* 1714. & 1717. in folio (t). Sed anno vertente, nimirum 1718.

IX. p. 37. & *latin. med. & inf.*
at. L. XX. p. 860.

(*) Non CAROLO M. Imp., quem errorem e SIGEBERTO aliisque recoxit Gerb. Jo. VOSSIVS in *de Historicis Latinis*, L. II. c. 31. p. m. 299. sq. edit. Lugd. Bat. 1651. 4., & novissime adoptavit B. IOECHERVS in *allgemeinen Gelehrten Lexico*, P. IV. col. 1748. sq., cum tamen ille solide refutatus fuerit a CAROLO LE COINTE, l. c. T. IV. ad a. 708. n. XXIII. p. 473. sq. & SOLLERIO, l. modo c.

(q) ita sentit SOLLERIVS, l. c. Cap. I. n. 14. p. V.

(r) V. HENSCHENII & PAPERBROCHII *Præf. ad Martyrolog. BEDÆ*, n. 15. *Æfor. SS. m. Mart. T. II. p. VIII. A. & Io. LAVROIS in de discrimine inter Dionys. Arcopagitam & Dionysium Paris. Episcopum*, Opp. EIVS T. II. p. 499. sq. cf. FABRICII *Fibi. Gr. Vol. IX. p. 37. & latin. med. & inf. at. Vol. VI. p. 861. sqq.*

(s) Plurimæ VSVARDI editiones recensentur a SOLLERIO in

1718. novam editionem ex ipso, ut non dubitat, VSVARDI autographo, quod in Abbatia Sangermanensi servetur, curavit IACOBVS BOVILLART, Presbyter & Monachus Benedictinus e Congregatione S. Mauri, *Lutetiæ Parisiorum in forma*, quam vocant *quarta*, qui multa contra SOLLERIVM eiusque editionem monuit (u). Eo magis itaque optarem, ut utraque editio ad manus esset, quo illas invicem conferre possem; sed deficiente VSVARDO BOVILLARTI, dux sequendus erit VSVARDVS SOLLERII. Sincerum autem ILLIVS exemplar auctoritate tot *Cod. MSS.* suffultum, apud modo dictum SOLLERIVM (x) ad III. Kal. Octobr. ea ipsa profert verba, ne apice in illis mutato, quæ paulo superius ex ADONIS *Martyrologio* excerpti, scil. a verbis *in monte* &c., usque ad verba: *prædita virtute*. Nec VSVARDVS ullius alterius *Festi* in honorem s. MIRCHAEELIS meminit, præterquam illius, cuius memoriam hodie recolimus.

Iam vero si *Auctaria* VSVARDI, quæ tam ex editionibus impressis minus sinceris, quam ex nonnullis *Cod. MSS.* paullo recentioribus, stupendo labore & incredibili diligentia conquisivit SOLLERIVS, evolveris, varias mox deprehendes additiones, genuino textui

F 3

Vsu.

Præf. Cap. III. Artic. III. n. 170. sqq. p. XLV. sqq. ut & I. A. FABRICIO tam in *Bibl. Gr. Vol. IX. p. 37. & lat. med. & inf. et. Vol. VI. p. 860. sq.*, quam in *Luce salutari Evangelii* &c. p. m. 212. sq. (t) Extat hæc editio in calce Tomi

VI. & VII. mens. Junii A. Etor. SS. *Antwoyrcnsum*. (u) cf. hic *Diaria literaria* a B. FABRICIO in *Luce salutari Evangelii*, p. 213. citata. (x) l. c. p. 564. in fine T. VII. A. Etor. SS. mens. Junii.

Vsuardino in die XXIX. Septembris adiectas (y), quas huc transcribere brevitatis studio omitto. Hæc ipsa porro auctaria in aliis Vsuardini Martyrologii diebus deprehendes, alios adhuc S. MICHAELIS festos dies, sincero vsVARDO ignotos, memorantia. Sic v. c. 10. MOLANVS in sua Martyrologii Vsuardini editione ad d. XXV. Martii (z) sequentia habet: *Eodem die - victoria MICHAELIS Archangeli contra draconem.* Porro ad VIII. Id. Maii SOLLERIVS (a) ex compluribus Codd. MSS., ut & quibusdam editionibus typis exscriptis *Festum apparitionis Archangeli nostri, tam Romæ, quam in monte Gargano*, ut & S. AVTBERTO, *Abrincateni Episcopo*, facta, memorat. Denique inter *Auctaria* a SOLLERIO congesta ad d. XVI. Octobris (b) ex Codicibus MSS. *Bruxellensi & Florentino*, ut & editionibus *Lubeco-Coloniensi*, alia *Coloniensi* Hermanni GREVENI, ac MOLANI profertur *Festum tum Dedicacionis Ecclesie s. MICHAELIS in monte maris, qui dicitur Tumba, tum ILLIVS apparitionis, quæ circa a. 707. vel 710. in territorio Abrincensi facta dicitur, cuius circumstantias & veritatem in sequentibus accuratius sub examen revocabo.*

Notgeri
Martyro-
log. so-
lummado
festum

Supereft adhuc e *vetustioribus Martyrologis* NOTGERVS cognomento *Balbulus*, Monachus Sangallensis Ord. S. Benedicti & Presbyter, defunctus a. 912. (c) Hic *Martyrologium* suum (d) circa a. 894. con-

(y) *ibidem* p. 565. sq.

(z) pag. 56. a. edit. Lovan. de a. 1573. 8.

(a) l. c. p. 261. sq. T. VI. Aet. SS. m. Iun.

(b) p. 605. sq. T. VII. Aet. SS. m. eturd.

(c) de quo vide sis L. A. FABRI

conseripsit (e), in illudque, quædam ex ADONE ^{Michælis} transtulit, non pauca ex RABANO sua fecit, multis ^{ad d. 29.} ex HIERONYMO ad complendos singulorum dierum ^{Sept. me-} indiculos corrasit (f). Cæterum nullam s. MICHAELIS ^{morat,} festivitatem memorat NOTGERVS noster, præterquam *memoriam Archangeli in monte Gargano ad III. Calend. Octobris* (g), brevem subnectens historiam, qua ratione Ecclesia nomini MICHAELIS in dicto monte consecrata cognita fuerit.

Agmen denique claudat *Martyrologium Romanum*, ad novam Kalendarii rationem & ecclesiasticæ ^{Roma-} historiæ veritatem restitutum, GREGORII XIII. P. R. ^{num vero} iussu editum & SIXTO V. itidem P. M. dicatum, id ^{ad hoc ad-} quod sæpius tam seorsim, quam cum CAESARIS ^{dit festum} BARONII annotationibus typis fuit exscriptum (h), ^{appariti-} illud vero ante aliquot annos a BENEDICTO XIV. ^{ois ad d.} P. M. auctum & castigatum, eiusdem *Summi Ponti- ^{8. Maii.} *ficis* iussu, suis Commentariis illustravit, & denuo e-
dere coepit ALEXANDER POLITVS, cuius novæ
editionis *primus Tomus*, continens *Ianuarium*, pro-
diit*

- cii *Bibl. lat. med. & inf. æt.*
Vol. V. L. XIII. p. m. 419. & 422.
ibique citatos Autores.
(d) extat in CANISII *Lectio-*
ant. T. II. P. III. a pag. 85-184.
edit. Basnagiana.
(e) v. Iac. BASNAGII *Obs. de*
Noikero. EIVS martyrologio præ-
fixa, §. VI. l. c. p. 88.
(f) Verba sunt SOLBERII in
Pref. ad VSVARDVM, Cap. I.

- n. 14. p. v. cf. *eiurd. Cap. Artic.*
III. §. 3. n. 67. sqq. p. XIX. sq.
(g) apud CANISIVM, l. c. p. 177.
(h) Varias editiones allegat TA-
BRICIVS *Bibl. Gr. Vol. IX. p. 38.*
& in *Luce sal. Evængelii, p. m.*
217. sq. Mihi ad manus sunt
tum editio *Veneta a. 1688. in fol.*
tum *Colonienfis* quædam anni
1610. in 4. cum annotationibus
BARONII.

diit Florentiæ 1752. in Folio (i). Duplex autem s. MICHAELIS Festum, unum Apparitionis, alterum Memoriam eius commemorat Martyrologium Romanum. Sic enim ad VIII. Idus Maii (k) legitur: In monte Gargano Apparitio sancti MICHAELIS Archangeli, & ad III. Kal. Oct. (l) invenies verba: in monte Gargano venerabilis memoria beati Michaëlis Archangeli, quando ipsius nomine ibi consecrata fuit Ecclesia, vili quidem facta schemate, sed coelesti prædita virtute.

Observationes de origg. & vera epocha Festorum S. Michaelis.

Sic tandem viam absolvimus longam, radiosam, multisque spinis confitam, evolviendo tot veteris Ecclesiæ Calendaria & Martyrologia. Quo autem labor a nobis susceptus non plane otiosus esse, nec quicquam inde utilitatis in Lectores nostros redundare videatur; iuvat, ex hac sedula Fastorum & Martyrologiorum Ecclesiæ Occidentalis perscrutatione observationes quasdam subiungere, initia & progressus tam Festorum s. MICHAELI sacrorum, quam eorum appellationum accuratius definientes. Liquet igitur ex præmissis: I) primum omnium, illudque antiquissimum s. MICHAELIS Festum appellatum fuisse simpliciter: *Dedicationis s. MICHAELIS Angeli*; II) illud iam sub initium Seculi V. post C. N. in Ecclesiâ occidentali sub hoc nomine fuisse cognitum; III) eandem

(i) Hanc novam editionem memorat le Journal Britannique de l' an. 1752, m. Juillet & Aout, item die gelehrte Nachrichten zum Hamburg. Correspondenten ad a. 1752. n. 47.

(k) p. 57. edit. Venetæ, & p. 315. edit. Colon., quas nota (h) citavi.

(l) p. 128. edit. Ven. & p. 668. edit. Col.

dem cognominationem in Ecclesia remanſiſſe uſque ad Sec. IX. & X.; ſed IV) *Martyrologia* quædam Sec. IX. exarata, v. c. *Labbeanum* (v. p. 33.) *Corbeienſe brevius Dacherianum* (v. pag. ead.) RABANI MAVRI (v. pag. 40.) priſcæ ſimplicitati adiicere verba: in monte Gargano, item Romæ; quin imo V) nonnulla *Calendaria*, ſcil. *Friſingenſe Sec. X.*, *Anglicanum Sec. XI.* & *Lyrenſe Sec. XII.* (v. p. 27. ſq.) mutato veteri nomine noſtram feſtivitatem vocare: *Feſtum ſ. Feſtivitatem s. MICHAELIS Archangeli*; porro VI) adulto Seculo IX. *novum* ad d. VIII. Maii offendi MICHAELIS *feſtum diem*, ſcil. *Inventionis EIVS in monte Gargano*, ſeu ut alii exprimunt: *adventus EIVS*, id quod poſterior ætas vocavit: *Feſtum Revelationis Bafilicæ, ſ. Apparitionis s. MICHAELIS*; VII) creſcentem per Secula ſuperſticionem poſt Seculum IX. duo adhuc ARCHANGELI *Feſta* ſuperaddidiſſe, ſcil. ad d. XXV. Martii feſtivitatem *Victoriæ MICHAELIS contra Draconem*, & ad d. XVI. Oct. *ILLIVS Apparitionis & Dedicacionis in Diaceſi Abrincatenſi, monteque Tumba.*

Quod ſi igitur *primigenium s. MICHAELIS Fe-^{Transitur}ſtum* ſub nomine *Dedicacionis s. MICHAELIS Angeli*, *ad mat-*
item *Dedicacionis Eccleſiæ ſ. Bafilicæ Archangeli MI-^{riam de}*
CHAELIS in vetuſtiſſimis *Eccleſiæ Occidentalis Calen-^{Appariti-}*
dariis ac *Martyrologiis* occurrat; opus ſane eſt, ut *Michæ-*
iam ulterius diſquiramus, quid *iſtiusmodi Dedicatio-^{li.}*
ni occaſionem dederit. Eſt vèro *Dedicatio*, ut B. IO.
ANDR. SCHMIDII verbis utar (m), *Feſtum Dedicatio-*

G

tio-

(th) in EIVS *Lexico Eccleſiaſt.* *minor*, p. m. 205. (10)

tionis Ecclesiarum; seu potius dies festus Sancti cuiuspiam ecclesiae vicariae patroni, qui & vicariorum & vicinorum pagensium concursu celebrari solet. Ecclesiarum autem S. MICHAELI dedicatarum fons atque occasio fertur *Apparitio* huius Archangeli, de qua igitur saepius variisque in locis facta iam dispiciendum erit.

De apparitione Archangeli in genere,

S. MICHAELEM Archangelum tam ante, quam post CHRISTVM natum saepenumero apparuisse, vulgo creditur in Ecclesia Romano-Catholica, meisque Lectoribus ESTENGELII *Libello*, cuius epitomen sub initium huius Translationis dedi, constabit, quanta cura aequae ac diligentia bonus hic *Autor* undique congesserit *Apparitiones Archangeli* tam veras, quam ficticias. Tres autem praecipuas, easque celebriores MICHAELIS apparitiones, a Scriptoribus enumeratas, se invenisse, ait SOLLERIVS (n), primam in Afiatica regione Chonenfi, secundam sed multiplicem ad montem Garganum, tertiam Normannicam in monte *Tumba*, alias in *periculo maris*.

et in specie de Romana,

Miror sane, SOLLERIVM nullam iniicere mentionem illius *Apparitionis*, qua scil. S. MICHAEL, Seculo VII. ineunte, BONIFACIO vel III. vel IV. PP. RR., Romae in cacumine *molis Adriani* apparuisse dicitur, in signum luis cessantis, gladium cruentum, eumque exertum in vaginam recondens, in cuius rei memoriam ab uno vel altero horum Pontificum illic Ecclesia in honorem Archangeli erecta fertur, quam super

(n) in *Observat. ad Martyrologii Vsuardini* d. 29. Sept., l. c. p. 564. sq.

super ingens faxum, velut eminentem scopulum, positam, & cryptatim miro opere altissime porrectam, propter loci excelsum *inter nubes* postera ætas vocavit. Quin imo hæc ipsa commentitia apparitio ansam dedit, ut postea nomen *molis Hadriani* mutatum fuerit in appellationem *Montis S. Angeli* (o). Ceterum istiusmodi *Apparitionem* s. MICHAELIS *Romæ factam* iam dudum credidit Ecclesia Catholica, siquidem DREPANIVS FLORVS, unus idemque cum *Magistro* FLORO, *Diacono Lugdunensi* (p), uti hoc solide evicit P. DE COLONIA (q), Scriptor Seculi IX. (r), de ista apparitione sequentem in modum cecinit (s):

G 2

Cla-

- (o) V. BARONII *Annotat. ad Martyrolog. Roman. p. m. 316. sq. & 669. sq. ut STENGELIVM, l. c. c. 31. p. 229. sqq. cf. tamen quoque HOSPINIIVM de orig. Fistor. Christianor. l. c. p. 169. a*, qui, hanc apparitionem MICHAELIS Romanam sub GREGORIO M. Pontifice accidisse, asserit.
- (p) V. FABRICII *Biblioth. lat. med. & inf. ar., Vol. II. L. V. & VI. p. m. 190. & 520.*
- (q) dans son *Histoire littéraire de la Ville de Lyon, avec une Bibliothèque des Auteurs Lyonnais sacrés & profanes*, P. II. (à Lyon, 1730/4 mai) *Sec. IX. Cap. IV. p. m. 135. sqq.*
- (r) male, ergo BARONIVS, l. modo c., p. m. 316. autumat, hunc DREPANIVM Poëtam illum ipsum videri, cuius SIDONIVS, *Sec. V. Scriptor*, meminit *L. VIII. epist. II. ad Lupum*. Hunc errorem quidem corrigit BARONIVS in *Annal. Eccles. ad a. 493. n. XLIV. T. VI. col. 537.*, sed ibidem iterum fallitur, dum FLORIVM nostrum unum eundemque esse asserit cum DREPANIO, *claro Oratore*, qui temporibus THEODOSII M. Imp. vixit.
- (s) in *Hymno ad Michaëlem Archangelum*, qui extat inter *Ge. FABRICII Poëtar. vet. Ecclesiast. Opp. christianis*, (Basil. 1564. 4.) col. 728.

Clarent angelici sublimia festa diei,
 Allatura pia dona beata anima,
 Hunc etenim MICHAEL, aule cœlestis alumnus,
 Conspicuo nobis consecrat ore diem,
 Dignatus Petri Paulique inuisere sedem,
 Imperiumque fovens inclita Roma tuum,
 Qui proceres inter pia mœnia luce coruscos,
 Egregio vultu splenduit orbe novo:
 Cum Deus expulsis lucem depromeret umbris,
 Conderet & stabilem nocte ruente diem.

itemque
 in monte
 Gargano,

At enim vero tempori chartæque est parcendum, nec ulterius disquiram de hac apparitione Romana, intactas etiam relinquens illas s. MICHAELIS visiones (r), quas in Oriente contigisse, pia fraus excogitavit, & sequens supersticiosa ætas credidit. Transeundum potius erit ad celeberrimas illas apparitiones in monte Gargano factas. Est autem Garganus mons Apulie Daunie, quæ hodie Capitanata vocatur, iam veteribus Scriptoribus, v. c. VIRGILIO (u), HORATIO (x), STRABONI (y), MELAE (z),
 LVCA-

cuius de-
 scriptio.

(r) Harum complures indicat BARONIVS, l. c. p. 317.

(u) *Aeneid.* L. XI. vs. 246. sq. ubi:
 Ille urbem Argyripam patrie
 cognomine gentis,
 Victor GARGANI condebat
 Iapygis agris.

(x) *Carmin.* L. II. Od. IX. vs. 6. sq.
 - - - aut aquilonibus
 Querceta GARGANI laborant.

item *Epistolar.* L. II. epist. I. vs. 202.

GARGANVM mugire pater
 nemus, aut mare Tuscum:

(y) *Geogr.* L. VI. p. 317. & 318. ex
 editione, quæ cum vers. lat.
 Guil. XYLANDRI Basilee pro-
 dicit a. 1571. fol. editionis vero
 Jf. CASAVBONI (Lutet. Pari-
 sior. 1620. fol.) pag. 284. sq.
 (z) de situ Orbis, L. II. c. 4. vs.

LVCANO (a), SILIO ITALICO (b), PLINIO (c), CL. PTOLEMAEO (d), aliisque sub hoc nomine cognitus. Præcellus valde est & ascensu difficillimo, quo sylva quædam peramcena reperiuntur, etsi quoque multis in locis arboribus plane careat, ubi tamen diversa salutiferarum & medicarum herbarum genera nascuntur. Latere, quo mare spectat, promontorium habet, spatio CCC. stadiorum. Incipit ab Apennino, ex cuius radicibus iugum enascitur editissimum, latitudine passuum MII., longitudine XX., post quod ita paulatim mons ipse assurgit, ut in summam, (fructifer tamen,) altitudinem, vastitatem, amplitudinemque desinat. In mare tam longe proreducitur, ut ambitu radicum, quas planities excipit ad CC. P. M. contineat. Multis in locis præceps &

G 3 abru-

40. p. 36. edit. Jf. VOSSII Haga Com. 1658. 4. ubi: *Dauni autem* (habent) *Tiferum amnem* - - montemque GARGANVM.

(a) Pbar/al. L. V. vs. 380.

Appulus Hadriacas exit GARGANVS in undas

& Libr. IX. v. 182. sqq.

Sic, ubi depastis submittere gramina campis,

Et renovare parans hibernas Apulus herbas,

Ignem fovet terras, simul & GARGANVS, & arva

Volturnis, & calidi lucent bucceta Matini.

(b) de B. Pun. II. Libr. VII. vs.

364. sqq.

--- quam multa videt, fervoribus atris

Quum Calabros urunt ad pingua pabula saltus,

Vertice GARGANI residens incendia pastor.

(c) in Hist. nat. L. III. c. XVI.

T. I. p. 167. (ex edit. sec. Jo. HARDVINI, Paris, 1741. fol.) *Hinc*

Apulia Dauniorum cognomine,

--- in qua --- promontorium montis GARGANI, a Salentino sive Iapygio CCXXXIV. M. pass. ambitu GARGANI.

(d) Geogr. L. III. c. I. Apennini iuga - - usque ad montem

GARGANVM ducuntur.

abruptus est, qua mare spectat & promontorium emittit. In hoc monte lacus aliquot piscosi inveniuntur, inter ceteros *Varanus*, ambitu P. M. XXX., circum quem oppida *Caprinum*, *Cognatum*, *Iscitella*. In fronte promontorii civitas est *Bestia*, post X. M. passuum sequitur *Vestice* castellum, flexuque illo promontorii toto emenso, *Rode* civitas. Denique in eius vertice præcellaque rupe, quæ ad mare spectat, senis a *Manfredonia* passuum millibus, oppidum est *D. Angeli*, ita nominatum a specu *D. MICHAELI Archangelo* sacra. Oppidum est frequens, naturaque loci munitum, rebus ad vitam necessariis, quæ montano hoc situ proveniunt, abundans, interque agri dotes ceteras vinum optimum vermiculum habet. Hanc *Gargani* descriptionem contraxi e *LEANDRO ALBERTO* (e), qui vero plura de hoc monte & in primis oppido *S. Angeli* nosse cupit, adeat *HIERON. MEGISERVVM* (f), *HENRICVM BACCVM* (g),

OCTA-

(e) et quidem ex *ILLIVS Descriptione di tutta Italia*, (in Bologna 1550. fol.) fol. 222. sq., quem *Librum latine vertit & Coloniae 1567. in fol.* edidit *GUIL. KYRIANDER*, ibi p. 377. sqq.

(f) in *Deliciis Neapolitanis*, germanice scriptis, (Læpzig, 1610. 8.), p. 223. - 230.

(g) *Descriptione del Regno di Napoli*, opera d' *ENRICO BACCO*, ampliata da *CESARE d'ENGENIO*, (in Napoli, 1629. 8.) p. 210.-219, qui simul p. 218. novum indicat

Scriptorem, mihi vero non visum, his verbis: *chi hà curiosità d' intader più minutamente il tutto, potrà veder le storie, che COLANTONIO DENTICE, gentilhuomo Napolitano, scriue ne i suoi libri de historia Angelorum, nell' altra de situ, & antichitate, & urbe Montis Gargani, e nell' Altro de Apparitione S. Michaelis Arcangeli in monte Gargano, & eius miraculis, opere invero degne dell' ingegno d' un tant' huomo &c.*

OCTAVIVM BELTRANVM (h), ANONYMI *Descripti-
ptionem totius Italiae* (i), forteque alios.

In hoc monte igitur a longo iam tempore cele-
brabatur venerabilis memoria Archangeli MICHAELIS, teste *Martyrologio Romano parvo* (k), id quod
ipsum vero in dubio relinquit, qualis ea sit memoria, *ne & de-
an apparitionis, an dedicationis?* Pro memoria Dedicatio-
tionis pugnant *vetustissima Ecclesiae Occidentalis Ca-
lendaria* aequae ac *Martyrologia*, quorum excerpta in
superioribus dedi. At quonam tempore *Basilica s. Gargano*.
MICHAELIS in monte Gargano inventa & dedicata
fuerit, apud Scriptores, qui ante Sec. IX. post C. N.
& sequioris aevi Scriptores hanc, si Diis placet, mira-
bilem inventionem ac dedicationem memoriae pro-
dunt, illorumque praecipui eam sub GELASIO I. P.
R., anno nimirum 493., factam fuisse asserunt. Ut
e plurium Scriptorum testimoniis, quaedam saltem in
medium proferam; audiamus ANASTASIVM BI-
BLIOTHECARIVM in *Vitis Pontificum* (l), & qui-
dem in vita GELASII I., qui ab a. C. 492. usque ad
a. 496. Sedi Pontificae praefuit (m), cuius verba:
*Huius temporibus inventa est Ecclesia S. Angeli in
monte Gargano.* SIGEBERTVS GEMBLACENSIS

(h) nella *breve Descrittione del
Regno di Napoli*; (in Napoli,
1644. 4.) p. 307. - 309.

(i) quae *Traiecti ad Rhenum* 1659.
in 12. prodit, p. 270.

(k) vid. supra pag. 39.

(l) apud MVRATORIVM *Scriptor.
rer. Ital. T. III. P. I. p. 122. a. C.*

(m) V. *Histoire des Papes* (a la Haye
1732 / qq. 4.) T. I. p. 259 lqq. & I. A.
FABRICII *Biblioth. lat. med. &
inf. at. Vol. III. Libr. VII. p. 80.*

porro, qui a. 1112. obiit (n), in *Chronographia* sua ad a. 488. (o) sequentia habet: *Hoc tempore facta est inventio cryptae S. MICHAELIS Archangeli in monte Gargano, unde & eius memoria singulis annis celebri festiuitate in Ecclesijs Dei recolitur.* SIGEBERTVM in ordine chronologico non adeo accuratum esse, inter omnes constat. Fallitur itaque in definiendo anno 488., sed cum annum inventionis *Basilicae* s. MICHAELIS in monte Gargano simul praedictet annum secundum GELASII I. P. R., rectiorem annum, scil. 493., substituit BARONIVS Cardinalis (p). Porro VINCENTIVS BELLOVACENSIS in *Speculo historiali* L. XXI. cap. 102., GVIL. DVRANDVS in *Rationali divinar. officior.* L. VII. c. 12. ANTONINVS Florentinus in *Summa historiali* s. chronico tripartito, hanc MICHAELIS in monte Gargano apparitionem sub GELASIO I. accidisse, testantur (q). IACOBVS DE VIRAGINE quidem in *Historia Lombardica* (r) ait, hanc visionem contigisse a. C. 390. sub PELAGIO P. R., sed in utroque hallucinatur, cum PELAGIVS I. ab a. C. 555.-559. (s), vel ut alii volunt (t), ab

(n) V. FABRICIVS, c. l. Vol. VI. p. 580.

(o) ap. PISTORIUM in *Scriptor. rer. German.*, T. I. p. m. 725. edit. Struviano.

(p) in *Annal. Ecclesiast.* ad a. 493. n. XLIII. T. VI. col. 537. edit. citate, cf. SPONDANVS, l. c. ad a. c. n. V. T. I. p. 544. a. edit. cit.

(q) V. HOSPINIANVS, l. c. p.

108. sq.

(r) ad manus est editio *Argentiniensis* de a. 1489. in folio, in hac evolve fol. 2. 6. A. a. & 7. A. b. sq.

(s) V. *Histoire des Papes*, quam paulo ante nota (m) citavi, T. I. p. 331. & 339.

(t) V. FABRICII *Bibl. lat. med. & inf. et. L. XV. p. 651.*

ab a. C. 556.-561. Sedem Romanam tenuerit. Errat porro HOROLANVS in *Calendario Ecclesiastico* qui hæc omnia ad tempora ANASTASII I. Imp. & ANASTASII II. Pontif. circa a. C. 500. refert (u). BARONII quoque MS., annum apparitionis 536. ponens, erroneam fovet sententiam (x). Nec denique ab errore immunis prædicandus erit MATTHÆVS DRESSERVS, qui in *Libello de Festis diebus Christianorum, Iudeorum & Ethnicorum* (y) adstruit, Festum S. Michaelis Archangeli institutum fuisse a Felice R. P. circa a. C. 480., quum hoc ipso Lectores suos in eam seducere videatur sententiam, ac si pariter circa hæc tempora MICHAELIS apparitio contingerit. Rectius vero IACOBVS PHILIPPVS BERGOMENSIS ad a. 493. (z) scribit: *Michaëlis Archangeli revelationem Gelasio isto pontificante apud Apuliam in monte Gargano III. Cal. Oct. factam fuisse, tradunt: ubi & postea templum miris edificis extractum fuit, eoque loci ob devotionem tantam populorum frequentiam singulis annis convenire dicitur: ut non solum Christiani, sed & infideles quoque ad patrocinium S. Angeli implorandum frequentent.* Sed hæc Scriptorum testimonia de inventione Basilicæ MICHAELIS, eiusque apparitione in monte Gargano sufficiant.

H

Iam

(u) V. HOSPINIANVS, l. c. p. 147. a.

(x) V. EIVS *Annotat. ad Martyrolog. Rom. p. m. 316.*

(y) p. m. 204. edit. Lips. 1597. 8. ex hoc itaque B. I. A. SCHMIDIVS suam de origine Festi

nostri sententiam hausisse videtur, id quod ad ea, quæ supra pag. 43. nota (*) dixi, notatum volo.

(z) fol. 171. a. editionis Venetæ de a. 1490. fol. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Modus & circumstantia apparitionis S. Michaelis, itemque inventionis & Dedicacionis Ecclesie latius exponuntur.

Iam vero historia, vel si mavis, fabula de inventione Basilicæ s. MICHAELIS in monte Gargano, de Archangeli apparitione, & Ecclesiæ dedicatione latius erit exponenda. Inutilis forte multis hæc videbitur opera, quum fabulæ potius exterminandæ, quam rursus in memoriam hominum revocandæ sint. At enim vero non omni ex parte satisfactum foret labori suscepto, si lepidam hanc fabellam plane omitterem. Ea simul temporum illorum, in quibus efflata fuit, summam infelicitatem satis manifeste prodit, nostrorum e contra temporum felicitatem, cum debita admonitione ad gratiarum actionem erga divinam misericordiam pro luce salutari impertita, nobis ob oculos ponit. Rem cum omnibus suis fictitiis circumstantiis prolixè quidem iam enarravit ADO, Seculi IX. Scriptor (a), sed multo prolixior adhuc est *Legenda Principis Angelorum ex Codice Bibliothecæ Vaticanæ MS.* desumpta, & superiori Seculo Neapoli impressa, quam integram amplissimo suo Operi *Italiæ Sacræ* (b) inseruit FERDIN. VGHHELLVS nosque hic recusam damus, cum hoc ipsum Opus pretiosissimum in paucorum manibus versetur, quin etiam in publicis Bibliothecis nonnunquam desideretur.

LEGEN-

- (a) in *Martyrologio suo ad d. 29. Sept.*, in *Biblioth. PP. max. T. XVI. p. 887. sq.*
 (b) & quidem *Tomo. VII. a col. 816. - 818. Eandem Legendam*

descripsit pariter & *Libello suo supra laudato inseruit STENGELIVS, cap. XXXII. a pag. 237. - 247.*

LEGENDA PRINCIPIS ANGELORVM.

Memoriam B. MICHAELIS Archangeli toto orbe venerandam, ipsius & ope condita, & consecrata nomine demonstrat Ecclesia, quæ non metallorum fulgore, sed privilegio commendata signorum, vili facta schemate, sed coelesti prædita virtute, utpote quia fragilitatis humanæ memor Archangelus e coelo veniens, ad promerendam ibi mortalibus supernorum societatem, propria sibi manu condere dignatus est, vertice siquidem montis excelsi posita de corpore eiusdem saxo speluncæ instar præcavata ostenditur. Est autem locus in Apulia finibus, ubi inter Sinum Adriaticum & montem Garganum civitas Sipontus sita est, qui a moenibus civitatis ad duodecim milia passuum erectus, in cacumine supremo B. Archangeli, quam præfatus sum, gestat Ecclesiam. Hanc mortalibus hoc modo cognitam.

Erat in eadem civitate Vir prædives quidam nomine Garganus, qui ex eventu suo Montis sibi vocabulum indidit; huius dum pecora, quorum infinita multitudine pollebat, passim per diversa montis latera pascerentur. Contigit, Taurum armenti gregis consortia spernentem, singularem incedere solitum, ad extremum redeuntem pecoribus domum non esse reversum, quem dominus collecta fervorum multitudine, per devia quæque requirens, invenit tandem in vertice montis foribus cuiusdam assistere speluncæ. Itaque permotus, cur solivagus incederet, arrepto arcu appetit illum sagitta toxicata, quæ velut venti flamine retorta, eum, a quo iacta est, mox reversa percussit. Turbati cives & stupefacti, qualiter res fuerit effecta, non enim accedere propius audebant, consulerunt Episcopum LAURENTIVM, quid facto opus sit, qui indidit ieiunio tridvano, a Deo, monuit esse querendum.

Quo peracto S. D. Archangelus Episcopum per visio-nem alloquitur, dicens: iam bene fecisti, quod homines latebat, a Deo querendum decernens mysterium, causam videli-

cet hominis suo telo percussi. Sciatis autem hoc mea gestum voluntate, ego enim sum MICHAEL Archangelus, qui in conspectu Domini semper affiso, locumque hunc in terris incolere, tutumque servare insituens, hoc volui probare iudicio omnium, quæ ibi geruntur, ipsiusque me loci inspectorem esse, atque custodem. His revelationibus compertis consuetudinem fecere cives, hic Dominum precibus, sanclumque deprecari MICHAELEM, duas ibi quidem ianuas cernentes, quarum una australis, quæ & maior erat, aliquot gradibus in Occasum vergentibus adiri poterat. Sed ne ultra cryptam intrare ausi, præ foribus quotidie orationi vacabant.

Inter hæc Neapolitani, paganis adhuc ritibus oberrantes, Sipontinos & Beneventanos, qui circiter quinquaginta millibus a Siponto distant, bello lacerare tentant, qui Antifitis sui monitis edocti triduo petunt inducias, ut triduo ieiunio liceret, quasi fidele patrocinium s. MICHAELIS implorare presidium, quo tempore Pagani ludis cervitis factorum invitant auxilia Deorum. Ecce autem nocte ipsa, quæ belli præcederet diem, adest in visione s. MICHAEL Antifiti, Preces dixit exauditas, victoriam spondit affuturam, & quarta diei hora bello præmonet hostibus occurrendum. Leti ergo mane, & de angelica certi victoria dominico redacti spiritu, obviant Christiani paganis. At in primo belli apparatu, Garganus immenso tremore concutitur. Fulgura crebra volant, & caligo tenebrosa totum montis cacumen obduxit. Impleta prophetia, quæ Dominum laudans ait: Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis.

Fugiant itaque Pagani partim ferro hostium, partim igniferis impulsis sagittis: & Neapolim usque sequentibus, atque extrema quæque cadentibus adversariis, moenia tandem suæ urbis moribundi subinfrant. Qui autem evasere periculum: comperto quod Angelus Dei in adiutorium venerit
Chri.

Christianis (nam & sexcentos fere suorum fulmine videbant interemptos) Regi Regum Christo continuo colla submittentem, armis induuntur fidei, cumque domum reversi victores vota Domino gratiarum ad templum referunt Archangeli, vident mare iuxta ianuam septentrionalem, quam praedixi, iuxta posterulam pusillam, quasi hominis vestigia marmori arctius impressa, agnoscuntque Beatum MICHAHEM hoc praesentiae suae signum voluisse monstrare. Vbi postea culmen oppositum, & altare impositum, ipsaque Ecclesia ob signa vestigiorum Apedanea est vocata.

Multi namque dubitatio erat inter eos, quid de loco agerent, & si intrare, vel dedicare Ecclesiam deberent, unde collatione facta, ad Meridiem loci illius B. PETRI Apostolorum Principis nomine condunt Ecclesiam, & dedicant, in qua etiam Beatae semper Virginis MARIAE, Sanctique IOANNIS BAPTISTAE altaria statuunt. Tandem Antistes salubri reperto consilio, GELASIVM, Romanum Episcopum, quid de his agendum sit, per nuncios sciscitatur. Qui tunc forte erat in Monte Socrate, quinquagesimo fere milliario a Romana Vrbe distante, quem incolae Sancti Silvestri cognomine vocant, eoque et ipse ibi quondam exulans pro fidei persecutione delituerat, talia mandata remittit. Si hominis est illam dedicare Basilicam, eo maxime die, quo victoria data est, fieri oportet: sin autem sancto provisorii loci placuerit, eodem praecipue die illius in hoc voluntas est quaerenda. Hoc ergo tempore imminente agamus ambo triduanum cum civibus nostris ieiunium, Sanctam Trinitatem rogantes, ut munera, quae per summum suae Sedis Ministrum conferre dignatus est, ad certum usque finem perducatur. Factum est, ut dixerat Antistes.

In nocte vero constituti ieiunii suprema Angelus Domini MICHAEL Episcopo per visionem apprensus, ait: Non est, inquit, vobis hanc, quam ego aedificavi, dedicare Basilicam, ipse enim

qui condidi, etiam dedicavi. Vbi saxa panduntur; ibi peccata hominum dimittuntur, haec est enim domus specialis, ubi quaeque noxialis actio diluitur. Vos tantum intrate, & me assistente patrono, precibus locum frequentate, & te quidem cras ibidem Missas celebrante, juxta morem populus communicetur. Meum autem erit ostendere quomodo per memet locum sacraverim illum. Adveniunt mane cum oblationibus, & magna instantia precum intrant Regiam Australem. Et ecce longa porticus in Aquilonem porrecta, atque illam attingens posterulam, extra quam vestigiis marmoris, ut diximus, impressa. Sed priusquam huc perveniant, apparet ad Orientem basilica pergradis, ad quam per gradus ascenditur: haec cum ipsa porticu sua, quingentos fere homines capere videtur. Altare venerandum, rubroque contextum palliolo prope medium parietis Meridianum ostenditur. Erat autem ipsa domus angulosa, non in more operis humani parietibus erectis, sed instar speluncae perruptis, & saepius eminentibus asperata scopulis. Culmine quoque diversae altitudinis, quod hic vertice tangi, alibi manu vix possit attingi. Credo, docente Archangelo, Deum non ornatum lapidem, sed cordis quaerere, & diligere puritatem. Vertex vero Montis extrinsecus partim quercea silva tegitur, partim virenti planitie dilatatur. Missarum itaque celebratione completa, magno attoniti gaudio, quique redierunt in sua. Episcopus autem delegato Ministrorum, Cantorum, Sacerdotumque officio, & mansione constructa omnem ibidem quotidie Psalmorum, Missarumque cursum, congruo praecepit ordine celebrari. Nullus autem illuc nocturno est tempore ausus ingredi; sed aurora transacta matutinum ibidem decantant & hymnos.

Ex ipso autem saxo, quo sacra contegitur aedes ad Aquilonem altaris, dulcis, & nimium lucida guttatim aqua dilabitur, quam meolae stillam vocant. Ob hoc, et vitreum vas eiusdem receptui praeparatum argentea pendet catena suspend-

spensum, morisque est populo communicato, singulos ad hoc vasculum ascendere per gradus, donumque coelestis degustare liquoris, nam & gustu suavis est, & tactu salubris. Denique nonnulli post longas febrium flammis, hac hausta stilla celebri confestim refrigerio potiuntur salutis. Innumeris quoque, et aliis modis ibi, & crebro sanantur aegroti, & multa, quae angelicae licet potestati gerere miracula comprobantur, maxime tamen eiusdem diei natalis, cum & de provinciis circumpositis plus solito confluens turba recurrat, & angelicae virtutis maior quodammodo credatur adesse frequentia, & quod spiritualiter dixit Apostolus, corporaliter agi videatur, quod Angeli sunt administratorii Spiritus in ministerium missi propter eos, qui haereditatem capiunt salutis in CHRISTO IESU, Domino nostro, qui cum PATRE, & SPIRITU SANCTO vivit & regnat per immensa saeculorum saecula. Amen.

Anno a Nativitate Domini nostri Iesu Christi quadringentesimo nonagesimo tertio, octavo die mensis Maii, Indictione decima quarta facta est inventio celestis Basilicae mirifici, & gloriosissimi Principis MICHAELIS Archangeli in monte Gargano, sedente GELASIO I. Beatissimo Romano Pontifice, ac Imperatore ZENONE, piissimo Imp. Constantinopolitano.

Hæc aurea est illa Legenda ad fallendos superstitiosos homines excogitata, quam cum sana chronologia conciliare, conatus quidem est FLORENTINUS, teste SOLLERIO (c), illamque porro BARONIVS (d) in eo emendandam esse observavit, ut loco belli, quod tum inter Neapolitanos & Sipontinos viguisse dicitur, restituendum sit bellum inter Odo-

Totam narrationem de apparitione eius Basilicae fabulam esse, ostenditur.

crem

(c) ad Martyrolog. vsvARDI l. c. (d) in Annal. Eccles. ad a. 493. n. p. 565. Actor. SS. m. Iun. T. VII. XLIII. T. VI. col. 537. edit. cit.

crem & Theodoricum. At enim vero quid huic commento insit veri, quid sani piique, vel ex ipsa narratione fati liquere potest. Quis est naris tam obesa, cui fraus & fucus non statim suboleat? *Garganum montem* hoc nomine multis ante Seculis, nec a fictio illo *Gargano* tam sero fuisse appellatum, supra ostendi. Speluncam vero illam in modum Templi effigiatam, aramque in ea, incolis & pastoribus eius loci a tot Seculis fuisse ignoratam, donec ab Angelo indicaretur, tantum veri habet similitudinis, quantum istud miraculi, quod limpida fontis aqua calor corporis sitisque, aut etiam, si tempestive adhibeatur, febrilis ipse ardor restinguatur. Gentilissimum porro sapit, cryptam seu speluncam in Archangeli fuisse tutela. Scimus enim, Gentilium eam fuisse religionem, ut lucos, montes, sylvas, nemora in Dei alicuius vel Genii tutela & praesidio esse crederent. Taceo, iam STRABONEM memorare, collem esse in *Daunia*, nomine *Drium*, apud quem facella monstrantur, unum *Calebantis* in summo vertice, alterum *Podalirii* in imo ad radices collis, indeque profluere rivum, omnis generis morbos pecoris sanantem. Omitto alia plura inter se dissona, atque gentilissimum redolentia. Illud saltem de ipsa re, & si fabulae huic vel minima pars inesset veri, cogitare liceat, cuius notae fuerit ille Angelus, qui caede hominis innocentis suam & loci sanctitatem declarans, templum sibi ipse condidit, idque sibi dedicari, ac divinum in eo cultum in sui & Angelorum fieri memoriam postulavit. At denique, a quo autore tandem

res

res tanta, tamque incredibilis, quæ *Seculo iam quinto* contigisse fertur, memoriae prodita est? ab ANASTASIO, & quidem valde tenuiter & subobscore, porro ab ADONE, & SIGEBERTO GEMBLACENSI, Scriptoribus Seculi IX. & XI., aliisque longe adhuc recentioribus Autoribus. His ergo Scriptaribus putamus ne idoneam rei fidem conciliari posse, qui & rudibus illis ac impolitis temporibus vivere, & nullo testimonio rem quatuor, sex, imo pluribus adhuc Seculis ante se gestam confirmant? Valuit tamen illorum hac in re autoritas, & non ægre fabulis illis assensus est præbitus, quas a populo credi, illorum intererat, qui tunc regnum in Sacris obtinebant.

Hæc enim princeps instituti postea *Festi s. MICHAELIS* fuisse videtur ratio, ut Pontifices & Episcopi, Seculis istis, ut in alias superstitiones, ita in nimium quoque Angelorum cultum pronissimis, hunc ita stabilire, solennique Festo imperitæ plebi religiosum facere constituerint. Et ipsium quidem illum MICHAELEM hoc sibi honoris postulasse, superius adducta fides, si ita loqui fas est, faciunt; quin promississe etiam, non desunt qui asserunt, abolitum se mortalium peccata, quicumque ad hanc suam Basilicam in Gargano confugissent. Orta eapropter sunt ad sanctum hunc locum numerosissimæ variarum gentium peregrinationes, e quibus unicam modo in medium proferre, iuber. OTTONEM III. Imp. innuo, qui religiosam in hunc montem peregrinationem suscepit, Sic enim *Autor gestorum s.*

De peregrinationibus religiosi ad Michaël. in monte Gargano.

NILI (f) scribit: *Imperator vero* (scil. OTTO III.) *penitentiam pollicitus pedes ab Vrbe AD GARGANVM MONTEM iuit AD S. MICHAELEM Archangelum.* PETRVS DAMIANVS (g) vero rem gestam ita narrat: *Ipse quoque* (OTTO Imp.) *ex eodem crimine B. Viro* (scil. ROMVALDO) *confessus, penitentie causa nudis pedibus de Romana urbe egrediens sic usque IN GARGANVM MONTEM AD S. MICHAELIS perrexit ECCLESIAM.* Idem porro testatur LEO OSTIENSIS (h), sequentia prodens: *Huius Abbatis anno tertio, qui est millesimus ab incarnatione Domini, supradictus Imperator* (OTTO III.) *Beneuentum venit, & causa penitentie, quam illi B. Romualdus iniunxerat, abiit AD MONTEM GARGANVM.* Plura, qui de hisce itineribus sacris ad *Michaëlium in monte Gargano* nosse desiderat, adeat IAC. GRETSERVM (i).

Quod reliquum est; lubet adhuc subiungere descriptionem *Spelunca*, quæ sub *Basilica S. MICHAELIS* in *monte Gargano* cernitur, prout illam ex IAC. PHIL. PELANIGRAE Libello excerptit LEANDER M. GARGANO. *ALBERTVS* (k), qui ipse a. C. 1525, in hoc loco præfens fuit. En! illius verba:

(e) in *Geogr. L. VI. p. 284.* edit. Paris.

(f) ap. BARONIVM *Annal. Eccl. ad a. 1000.* n. XI. T. X. p. 958. edit. cit.

(g) in *vita S. Romualdi*, Opp. DAMIANI Tomo II.

(h) in *Chron. S. Monasterii Ca-*

sinensis L. II. c. 24. ap. MVRATORIVM, *Scrippor. rer. Ital. T. IV. p. 354. b. C.*

(i) in *Tr. de Peregrinationibus*, L. II. c. 7.

(k) in *Descript. totius Italiae*, p. m. 379. sq.

Cry-

Crypta est haud quaquam hominum ingenio vel arte, sed angelica vi consilioque in vicum montis saxum excavata: in quam deorsum per portam ingentem marmoream, quæ meridiem spectat, a regni Principibus ædificatam, ingressus LX. graduum ad septentrionem versus patet: qua descendi absque nullo modo possēt, ni plurimis in saxum excisis spiraculis ac fenestris lumen diurnum in marmoreas admitteretur scalas. Earum ad finem sepulcretum est, in plano, apertum, cum sacellis monumentisque multis: inter quæ læva, priusquam in sacratissimum specum ingrediaris, pulcherrimum apparet quoddam cum nobilis familie Neapolitanæ Pudericorum, quondam huius loci dominorum, insignibus. Prope sacellum hoc per aliam portam ex ære, summo artificio perfectam, quæ ad occasum respicit, in specum ipsum aditus datur, quo nemini prorsus ante solis exortum ingredi, fas est. Ad dextram crypta mirabilis apparet in orientem explicata, DIVI MICHAELIS Archangeli domicilium, tota ex vivo solidoque lapide purum liquorem perpetuo stillante, horrida, profunda & obscura, haud in alium, ut puto, finem facta, quam salutis animarum causâ. In medio delubrum est exiguum ascensu graduum quatuor: cum autem ad sanctissimam Angeli aram paulo editiorem propius accesseris, ille tibi locus, hercule velis nolis, venerandus est. Conspicitur ibi ara ab ipso Archangelo consecrata vestitaque, nunc alterius humana manu fabricatæ tegumento, in qua missæ quotidianæ celebrari plerumque solent: minimeque in hæc penetralia passim omnes admittuntur. Non procul inde fons perennis ac modicus divino latice scatens, quo sibi propemodum in omnibus morbis oppidani medicinam faciunt. Læva dein aliæ plures aræ, sacella, similesque loci abditi celebrandis missis, præcipueque duæ aræ ab ipso etiam Archangelo factæ conspiciuntur. Præterea quæ supra sunt, oratoria, non consilio effecta, sed in saxo natura sic creata putantur, quo ad poenitentiam at-

que divinitatis contemplationem mortales alliciant. Pavimentum specus marmore candido, rubroque varie stratum est. Exteriora cryptæ, id est supremum eius tectum virens, densusque lucus altissimis arboribus operit, e quibus multitudo maxima lapidum pendet, quos voti causa peregrinantes collo alligatos sursum in montis iugum baiulant, ibique precibus patris suspensos relinquunt. Admirationem profecto summam hæc habet sylva, quod magno circum circa spatio nullus ne frutex quidem appareat alius: quapropter miraculum potius, quam res naturalis habetur, tot & tam ingentes arbores hic in vicum saxum radicatae. Mihi accolæ, cum hic essent, narravere, circa Carolum VIII. Franciæ Regem, qui anno a C. N. 497. Neapolitanum regnum cepit, unam a Gallo quodam milite captam, illumque protinus supplicio divino examinatum concidisse. Vidimus etiam in sacrato specu insignem bercule crucem ex purissimo crystallo, longam fere dodrantem & semis, quam loci Sacerdotes inventam hic aiebant, quo tempore crypta ipsa mirabiliter primum cognita est.

S. Michaelis
cultur
in
monte
Tumba.

At enim vero non sola Italia, vel potius Mons Garganus, habuit Michaëlium suum, seu Basilicam MICHAELI dedicatam, multisque, si Diis placet, prodigiis celebratam. Gallia quoque, & in hac fertilissima Normanniæ provincia, simile portentosum opus nobis ostentat. In eo describendo mihi eo magis breviori esse licebit, quod in hoc labore sedula & solida opera nuper admodum defudavit Vir Clarissimus IO. HENR. MEYNIUS, Bibliothecæ Augustæ Wolfenbütteleusis Custos (1), Amicus meus perdilectus atque

(1) Extat eius Versuch einer
näheren Nachricht von der Mi-
chaelis = Wallfahrt und den

Veranlassungen derselben, cui
tamen pro sua modelitia initi-
ales solummodo nominis sui

que in hoc studiorum genere, ex qualicumque meo olim informatione & quotidiana consuetudine, verfatissimus. Paucis itaque rem expediam, & perpauca, quasi in supplementum laboris MEYNI mei at-
texam.

Est autem Mons S. Michaëlis, gallice le *Descriptio*
Mont Saint Michel, ut iterum a descriptione loci *huius*
dicitur, *mons Gallie in Normannia dictus in periculo* *montis.*
maris, quia una leuca distat a litore iuxta ostia *Ler-*
re fluvii, & quasi Scopulus in sinu parvo ab eo di-
cto, sive in intimo recessu maris versus Normanniam
& Britanniam minorem, & ab ora tantum divisus,
accedente aestu maris. Vocatus etiam fuit Mons S.
Michaëlis ad duas Tumbas, & arcem habet atque op-
pidulum cum Abbatia & insigni Ecclesia, excitata a
706. ab AVTBERTO, *Episcopo Abrincensi*, regnan-
te CHILDEBERTO, R. *Gallie*, quatuorque leucis di-
stat ab *Abrincis* in occasum *Maclovium* versus, &
duabus a *Ponte Vrsonis* (m).

I 3

In

litteras subiecit, in denen *Han-*
noevrischen Nützlichen Sam-
lungen vom Jahr 1755. n. XX. &
XXI. col. 305. - 326.

(m) in hac descriptione *Montis*
S. Michaëlis usus sum verbis
Mich. Anton. BAVDRANDIS
Geographiae ipsius, Parisiis
1682. duobus Tomis in folio
editis, T. I. p. 672. a. cf. ta-
men *Io. Jac. HOFFMANNI Le-*
xicon universale, T. I. p. 1038.
h. ut & *les Antiquitez & Re-*

cherches des Villes, Chasteaux
& Places plus remarquables de
toute la France, par André DV
CHESNE, *reveu, corrigé &*
augmenté par François DV
CHESNE, (à Paris 1647. 8.)
L. VII. c. 21. p. 1017. sq., porro
Les Plans & Profils de toutes les
principales Villes & Lieux
considérables de France, par le
S. TASSIN (à Paris 1634. 4.
obl.) p. 32. b. sq. & *Mart. ZEIL-*
LERI Topograph. Gall. P. VIII.

S. Micha-
elis appa-
ritio in il-
lo facta,

In hoc igitur monte degebant *Eremitæ*, vitam contemplativam ducentes, & per providentiam divinam miraculoso modo in hac solitudine conservati, rebusque ad victum atque amictum necessariis sustentati (n). Anno autem post C. N. 709. memorabilis mutatio, intuitu huius loci, contigisse, fertur. Audiamus SIGEBERTVM GEMBLACENSEM, qui ad *h. a.* sequentia narrat (o); *Childeberto monarchiam regni Francorum tenente, Archangelus MICHAEL apparetis AVTBERTO, Abrincatenfi episcopo, monuit semel & iterum, ut in loco maris, qui propter eminentiam sui TVMBA vocatur, fundaret ecclesiam in memoriam sui, volens talem venerationem exhiberi sibi in pelago, qualis exhibetur sibi in monte Gargano. Interim taurus a latrone (*) furtim raptus in illo loco reli-gatur. Vnde Episcopus tertio admonitus, ut illo in loco*

p. m. 21. sq., qui simul ad pag. cit., sicuti & TASSINVS, l. c. P. I. dans la Normandie, n. 21. & 23. Montem S. Michaëlis xeri incisum exhibet.

(n) V. Car. LE COINTE, l. c. T. IV. ad a. 706. n. I. p. 444. DU CHESNE, l. c. p. 107. in primis vero veterem, & mutatum postea Montis S. Michaëlis in periculo maris statum describit, multis tamen fabulosis intermixtis, François FEVARDENT dans son Histoire de la Fondation de l' Eglise & Abbaye du Mont S. Michel au peril de la mer, dist. Mont de

Tombe, & des Miracles, Reliques, & Indulgences données en icelle. Le tout recuilly des Archives du dict lieu. à Constances 1607. 12. 2¹ pl., quem libellum rarissimis summo iure adscripseris, cuius vero sat accuratam epitomen dedit laudatus MEYNIUS, l. c. (m)

(o) in Chronogr. ap. PISTORIUM Ser. rer. Germ. T. I. p. 767. edit. Struv.

(*) Hic MEYNIUS meus, Vir alias satis accuratus, humani quid passus est, dum in sua Disquisitione, l. c. col. 316, latronem transformet in leonem.

loco fundamentum iaceret, ubi taurum religatum inveniret, & sicut eum terram pedibus protrivisse videret, sic ecclesie ambitum duceret; ecclesiam in honore S. MICHAELIS constituit, et ex illo tempore, sicut in monte Gargano, ita etiam illo in loco, quod modo dicitur, in periculo maris veneratio Archangeli frequentari coepit. Pro eodem apparitionis & dedicationis anno, scil. DCCIX. stat etiam sententia BARONII (p). Chronicon vero S. MICHAELIS in periculo maris, Seculo XII. scriptum (q), ut & Series chronologica Abbatum huius Monasterii, sub initium Sec. XV. compilata (r), hæc omnia referunt ad a. 708., siquidem prius ad h. a. scribit (s): DCCVIII. facta est revelatio B. MICHAELIS in monte Tumba sub Childeberto Rege Francorum & Autherto Ep. Abrincensi. Hoc ipso porro anno 708. Apparitionem Archangeli, & sequenti anno dedicationem Ecclesie a S. AVTBERTO constructæ factam fuisse, e veteribus loci chartis adstruit quidem MABILLONIVS (t). Verum cum AVTOR de apparitione S. Michaëlis in monte Tumba scribat, XVII. Kal. Nov. completam esse Templi dedicationem; probe iam olim observavit PAGIVS (u), non videri dubitandum esse, quin dedicatio a. 707., quo dies XVI. Octobris in Dominicam cadebat, peracta

- (p) in *Annal. Eccles. ad a. 709. n. VI. T. VIII. col. 734.* edit. cit.
 (q) in *Phil. LABBEI Novæ Biblioth. MSS. T. I. Sect. II. p. 347. - 349.*
 (r) apud LABBEVM I. modo c. T. I. p. 350. - 352.
 (s) l. c. p. 348.
 (t) in *Act. SS. Ord. S. Bened. Sec. III. P. I.*
 (u) in *Crit. Baron. ad a. 709. n. X. T. III. p. 167. b.* edit. Antwerp. a. 1727. fol.

acta fuerit, cum huiusmodi Solemnia non aliis diebus, quam Dominicis aut Festis solemnioribus fieri solerent. Rem itaque optime expedivit rectamque chronologiam restituit CAROLVS LE COINTE (x), qui hancce visionem, modo eam credere fas est, ad a. C. 706. refert, sicque dedicatio caderet in annum sequentem.

latius describitur.

De hac ipsa vero Apparitione s. MICHAELIS in mente Tumba, similis sane fursuris cum illa, quæ in monte Gargano evenisse dicitur, superest Historia ANONYMI cuiusdam, ante Sec. X. composita, quam primus e tenebris in lucem produxit MABILLONIVS (y), atque ex eo recudendam curavit MARTINVS BOVQUETVS (z). Non ingratum Lectoribus nostris fore, speramus, si eam e vastis rarioribusque MABILLONII & BOVQUETI voluminibus dabimus. Ea autem sic se habet:

ex Historia cuiusdam Anonymi.

Postquam gens Francorum Christi gratia insignita longe lateque undique per provincias superborum colla perdomuisset, CHILDEBERTO Rege Monarchiam totius occidue & septentrionis, nec non & meridiei partis strenue gubernante - - - beatus MICHAEL Archangelus notum se fieri voluit mortalibus ætatis nostræ temporibus - - -

Hic igitur locus Tumba vocatur ab incolis, ideo, quod in morem tumuli quasi ab arenis emergens in altum, in spatio ducentorum cubitorum porrigitur, Oceano undique mari cinctus locus, angustum admirabilis insule præbet spatium, inter ostia situs, ubi immergunt se mari flumina Se-

(x) l. c. ad a. 706. n. I. T. IV. p. 444.

I. Sec. III. p. 85. sqq.

(y) in Act. SS. Ord. S. Bened. P.

(z) in Rerum Gallicar. & Francicar. Scriptor. T. III. p. 630. sq.

gia, nec non & Senuna; præbens quoque habitantibus hinc inde non breve nimium spatium. Longitudine vero ac latitudine a radice, qua prominet, non multum distat, ut coniecturatur, ab eo opere, quo salvatum, imo servatum est humani generis incrementum. Qui ab Abrincatensi urbe sex distans milibus, Occasum prospectans, Abrincatensem pagum dividit a Britannia. Nulla ibi exerceri valet actio mundalis; his solis congruus extat locus, qui Christum sedule venerari disponunt: et hos suscipit, quos ad æthera ardens virtutum amor evehit. Copia tanta piscium ibidem reperitur, quæ plerumque fluminum marisque infusione congeritur. Procul vero cernentibus nihil aliud fore quam spatiosa quædam, imo speciosa turris videtur. Sed et mare recessu suo devotis populis bis inde desideratum iter præbet beati petentibus limina Archangeli MICHAELIS. Qui primum locus, sicut a veracibus cognoscere potuimus narratoribus, opacissima silva claudabatur, longe ab Oceani, ut æstimatur, æstu milibus distans sex, altissima præbens latibula ferarum. Et quia secretiora coeli per contemplationem sublimitatis rimari volentibus gratissima esse solent remotiora eremi loca, inibi olim inhabitasse comperimus Monachos, ubi etiam usque nunc duæ exstant ecclesie priscorum manu constructæ - -

111 Sed quia hic locus Dei nutu futuro parabatur miraculo, sanctique sui Archangeli venerationi, mare, quod longe distabat, paulatim adsurgens, omnem silvæ magnitudinem sua virtute complanavit, & in arenæ suæ formam cuncta sua redegit, præbens iter populo terræ, ut enarrentur mirabilia Dei. Iam vero ad illud veniendum est, qualiter idem beatorum princeps spirituum angelica revelatione dedicaverit prædictum locum.

103 Quodam tempore, cum religiosissimus et Deo amabilis præfate urbis Antistes, ANTBERTVS nomine, sopori sese dedisset, admonitus est angelica revelatione, ut in iam dicti summitate loci sancti constitueret in honore Archangeli eadem; ut cuius celebrabatur veneranda commemoratio

ratio in monte Gargano, non minori tripudio celebraretur in pelago.... Venerabilis ergo Episcopus, de visione certissimus, cum hymnis et laudibus prædictum locum ingressus, exercere imperatum opus adgressus est: congregataque rusticorum maxima multitudine, locum purgavit, atque in spatium complanavit; in cuius medio duæ præeminebant rupes, quas operantium multorum movere non poterant manus, nec a suo divellere statu. Qui cum diu hererent, nec omnino, quid facerent, invenirent, nocte insecuta visio apparuit cuidam homini, nomine Bains, in villa, quæ dicitur (Huines) Acius, qui duodecim filiis ampliatus, magnam inter suos tenebat nominis gloriam. Hic ergo per visum monitus, ut cum laborantibus et ipse labori insisteret, festinus cum filiis ad locum venit, impleturus, quod fuerat iussus. Quo cum pervenisset, fretus auxilio S. MICHAELIS Archangeli, quod humana non poterat virtus, mirum in modum tam facile molem tantæ magnitudinis removit, ut nullum pondus inibi esse videretur.... Extruxit fabricam non culmine sublimitatis cessant, sed in modum cryptæ rotundam, centum, ut estimatur, hominum capacem, illius in monte Gargani volens exequare formam, in modum prærupti siliis angelico apparatu facta terrigenis ad laudem et gloriam Dei habitatione.

De variis miraculis. Hucusque ANONYMVS de apparitione S. MICHAELIS in monte Tumba, a MABILLONIO primum in lucem productus, & apud BOVQVETVM recusus. Nolo iam iis immorari, quæ de nuntiis ab AVTBERTO, iussu S. MICHAELIS, in montem GARGANVM missis, de reportatis inde sanctis reliquiis, de miraculis per eas in itinere factis, de portentosa montis Tumbæ complanatione, de consecratione ecclesiæ ab ipso Archangelo peracta, de festo dedicationis ad d. XVI. Octobris celebrando atque ab AVTBERTO instituto, de clypeo & gladio, quibus S. MICHA.

CHAEI ingentem draconem in *Hibernia* superavit, inque montem nostrum deportandos iussit, aliisque similibus portentis, FEVARDENTIVS pro sua creditate in citato *Libello* affert, cum nobis hac in re citum fecerit MEYNIVS supra laudatus. Hoc tamen silentio non est praetermittendum, S. AVTBERTVM, Episcopum *Abrincatensem* (a), in cuius Dioecesi sita erat novella Ecclesia, loco *Anachoretarum* constituisse duodecim *Canonicos*, qui in memoriam *Archangeli Sacris* fungerentur, quibusque sat amplis redditibus prospexit.

Hos vero *Canonicos* in Ecclesia S. MICHAELIS *Abbatia S. Michaelis fundatur.* in monte *Tumba* s. periculo maris per 258. annos a fundatione dicti loci Sacris vacantes, sed postremo vitae solutiori sese dantes, a. 965. RICHARDVS I., *Dux Normanniae*, permittente IOHANNE XIII. P. R., expulit, & Religiosos Ordinis S. Benedicti in ea non modo constituit, sed & novam *Abbatiam* villis multis, aureis atque argenteis vasibus locupletavit ornavitque (b).

K 2 Audi

(a) *Abrincatensts*, sive *Abrincatinus* (*Auranches*) Episcopatus in *Normannia* Galliae *Archiepiscopatus Rotomagensis* subest, iamque *Sec. IV.* fundatus traditur; V. SAMMARTHANI *Gall. Christian.* T. II. p. 1. sqq. cf. *Auberii MIRAET Notit. Episcopatum Orbis Christiani*, L. IV. cap. XIV. p. m. 193. & L. V. p. 229. item *Histoire de tous les Archeveschez & Evêchez de l'*

univers (à Paris, 1700. 8.) par l'Abbe DE COMMANVILLE, P. I. c. 8. p. 60. & dans les *Tables alphabetiques*, p. 2. & p. 266. b. ubi annuos *Episcopi* redditus summam 15000. *librarum monetae Gallicae* adaequare, asserit. Adde sis *Indicem geograph. Episcopatum Orbis christi* p. 2. quem R. FABRICIVS *Luci sicutari Evangelii* subiunxit. (b) V. *Series chronolog. Abbatum Monasterii de Monte S. Mich.*

Audiamus *Chronicon S. Michaëlis* apud LABBEVM (c), in quo sequentia offendes: A. 942. *occisus est Guillelmus, filius Rollonis, cui successit Richardus, filius eius, qui primus posuit Monachos in Ecclesia S. Michaëlis in periculo maris, A. 966. Mainardum scilicet primum Abbatem, qui fuerat Abbas S. Wandregisili per quinque annos, & alium Mainardum nepotem suum cum aliis Monachis.* WILLELMVS quoque GEMMETICENSIS restauratam, vel potius erectam Abbatiam nostram meminit in *Historia sua Normannorum* (d) hisce verbis: - *Dux Richardus - Abbatias quoque quasdam restauravit. Vnam - in suburbio Rothomagensi - -: aliam in monte, qui dicitur TUMBBA, in veneratione Archangeli Michaëlis, gregibusque Monachorum insigniuit.* Addas denique velim *Chronicon Britannicum ex collectione veteri MS. Ecclesie Nannetensis* (e), id quod vero hanc mutationem ad a. 965. refert: *in monte S. Michaëlis extructo mirabili & nobili coenobio missi sunt Monachi.* Crevit successu temporis loci fama, & religiosa ævi istius superstitione Coenobium noviter instauratum amplis redditibus, largisque donationibus locupletavit. Inter eius Benefactores non infimum tenent locum *Normannice Duces, & CONANVS* quoque, *Britannie mino-*

in periculo maris, apud LABBEVM, l. c. T. I. p. 350.

(c) *l. c. T. I. p. 348.*

(d) *L. IV. c. 19. in Andr. DVCHESNE rarissima Collectione, quæ sub indice: Hist. Normannorum Scriptores antiqui,*

Lutet. Paris. 1619. in fol. prodit, pag. 248. B.

(e) *dans l' Histoire de Bretagne, par Dom Gui Alexis LOBINEAU, T. II. (a Paris, 1707. fol.) col. 32.*

minoris Dux vel Comes, Posteris suis exemplo fuit, quanta devotione, simul & liberalitate affecti esse deberent erga Montem S. MICHAELIS in periculo maris (f). Auxit porro Monasterii famam & frequentiam religio Monachorum, qui in angusta montis abrupti crepidine magnificam condidere Basilicam, ducentorum & triginta octo pedum longitudine, altitudine centum supra triginta quinque: regulares autem aedes patullo infra circum Basilicam, quibus accessit in declivi montis latere aquilonari oppidum, Patroni sui praesidio & situ loci firmissimum adversus Galliae hostes munimentum (g). Denique lubet adhuc, nonnulla loci fata ex saepius allegato Chronico S. Michaëlis Labbeano (h) excerpere. In illo autem offendes ad a. 1023: Inchoata est nova Ecclesia B. Michaëlis a Ricardo II. Comite, & Hildeberto secundo Abbate, qui Abbas eodem anno obiit, cui successit Almodus; porro ad a. 1102: Visus est a nonnullis prope & procul positus S. MICHAEL Archangelus, prout credimus, in figura columnae igneae in nocte scilicet sua festivitatis penetrasse Ecclesiam huius montis; item ad a. 1112: combusta est Ecclesia S. Michaëlis igne fulminis cum omnibus officinis Monachorum, Burgo illaeso, cum esset subtus Monasterium, quod mirum est. Cum quibus conferenda est Series chronologica Abbatum S. Michaëlis (i), quæ hucusque excerptis nonnulla adhuc addit.

K 3

Quem-

(f) V. LOBINEAV, l. modo c.
L. III. n. 34 p. 84. sq. & T. II.

p. 94. sq.
(g) Verba sunt MABILLONII

apud BOUVETVM, l. c. T.
III. p. 630. nota (c).

(h) Nova Biblioth. MSS. T. I. p. 348.
(i) ibidem, pag. 351.

De peregrinationibus religiosis ad montem S. Michaelis.

Quemadmodum autem *Ecclesia* s. MICHAELIS in monte *Gargano* variis ad illam factis peregrinationibus religionis magnam nominis celebritatem adeptam fuit, & *Normanni* adeo, quamvis MICHAHEM domi haberent, foras, inque *Apulliam* proficiscebantur, devotionis causa erga *Archangelum*, cuius rei prater alios testis est GUILIELMVS APPVLVS, ita canens (k):

Normanni dicuntur, id est homines boreales;
Horum nonnulli GARGANI caluina montis
Conscendere, tibi, MICHAEL Archangele, voti
Debita solventes.

Sic ad nostram quoque *Ecclesiam* s. MICHAELIS in monte *Tumba* voti causa frequentes ex uniuersa fere Europa concurrerunt peregrini; quos inter non pauci *Galliae Reges*, nempe LVDVICVS VII. & s. LVDVICVS, PHILIPPVS III., CAROLVS VI., LVDVICVS XI., adeoque HENRICVS II., *Angliae Rex*, suam loco praesentiam exhibere dignati sunt (l). Maxime autem memorabilis erat pergrinatio, quam numerosa puerorum multitudo, medio Saeculo XV., ex variis Germaniae regionibus ad *Ecclesiam* s. MICHAELIS in periculo maris suscipiebat. Memorat illam PETRVS HERPIVS, Scriptor si non coeuvus, saltem suppar, qui in *Annalibus* suis *Francofurtanis* (m)

(k) in *Historico Poëmate de reb. Normannor. in Sicilia, Appulia & Calabria gestis*, L. I., apud MVRATORIUM in *Scriptor. rer. Ital. T. V. p. 357. A. B.*

(l) Testatur hoc MABILLONIUS, apud BONQUETUM, l. c. p. 630. nota (c).

(m) in *Perill. atque Excellentiff. Lib. Bar. DELS ENCKENBERG*

ad a. 1450. sequentia eapropter annotavit: eodem anno feria tertia post festum divisionis Apostolorum per Francofordiam mille & centum pueri iter acceperunt ad s. MICHAELEM. Paulo prolixius religiosi huius itineris memoriam nobis servavit WERNERVS ROLEWINCKIUS in Fasciculo temporum (n), cuius hæc notentur verba: Pueri s. MICHAELIS peregrinantur cum magno fervore, per turmas, viam longam ad mare. Et fit timor cunctis, ne spiritus nequam agiteret eos: sed statim cessavit propter tædium itineris, & famem, quam patiebantur. Quod vero dicta peregrinatio ad s. MICHAELEM in Normannia facta fuerit, extra omnem controversiam collocat Chronicon Civitatis Colonienfis (o), cuius Auctor ad a. 1455. (p) hæc narrat: In dem seluen Iair was eyn groisse Vart zo sent Michell in Normandien, dat is eyn lant und her-zochdom under dem Konyng van Franckrych. ind dat werde maill by II. iair. Ind dat hoyven an deyn kynderchyn van VIII. IX. X. vnd XII. iairen uyss allen landen. Sy vergaderten sich mit groissen houffen ind lieffen vader, ind meder. ind gyngen alle zosamen paer ind paer in eyne procession. ind hatten yr vanen die man yn vurdreich. und dar vpfont sent Michel gemailt. ind wat kynder, die uyss eyne Stat off uyss eyne dor p waren die bielten sich zosamen. ind up dem vanen stont onch yrs heren wapen da sy under gefessen waren. Ind dat was jemerlichen tzo seyn dat die kynder yrren alderen buyssen yrren

Selectis Iuris & Historiar. T. II. p. 21.
(n) etate VI. ap. PISTORIUM
Scriptor. rer. German. T. II. p.
574. edit. Struv.

(o) Prodiit sub titulo: Die Cronica van der billiger Stat van Coellen, impressa Colonia Agrippinae a. 1499. in folio.
(p) fol. CCCXIII. b.

yrren willen so enwech zoigen sonder zeirgelt. Doch quamen Sy sere widder gesunt zo lande. ind yn wart ouer all op dem wege genoich van cost und dranck gegeben, ind wannie Sy zo sent Michell quamen, so offerden Sy die wanen sent Michell. Zo leste leyffen die alde lude ouch dar, man ind vrawen, knecht ind meyde. Qui plura hac de re scire vult, adeat doctissimi MEYNI Disquisitionem sapius laudatam.

Ordo S.
Michaëlis
a Ludovi-
co XI. R.
Gallie in-
stitutus.

Ceterum magna semper erat Regum Gallie er-
ga s. MICHAELEM reverentia, ipsumque Gallie
Regnum a longo iam tempore MICHAELEM Prote-
ctorem sibi elegerat (q). Quin imo si STENGELIO
(r) fides habenda est; apparitio s. MICHAELIS CA-
RO VII., Galliarum Regi, Aurelianum adversus An-
glos fortiter defendenti, facta occasionem dedit in-
stituti postea ab eius filio LUDOVICO XI. R. Gallie a.
C. 1469. Ordinis equestris S. Michaëlis, hodiernum
in Gallia florentis (s). At enim vero varia obstant,
quo minus STENGELII narratis fidem adhibeam,
ac longe alie causae adeste videntur, quæ LUDOVI-
CUM XI. permoverunt, Ordinem militare s. MICHA-
ELIS

(q) V. Bartholom. CHASSANAII
Catal. glorie mundi, P. III.
Consider. XIV. p. m. 227. edit.
Francof. ad M. 1612. 4. mai.
cf. B. TREVERI Progr. quo
Fabula de S. Michaële Angelo
tutelari Imperii Romani ex-
ploditur, P. P. in Acad. Julia Fe-
sto Michaëlis A. MDCCXXX-
III. 4. 15 pl.

(r) L. c. cap. 35. p. 267.

(s) de hoc Ordine equestri cf. præ-

ter alios Christi. GRYPHII
kurzen Entwurff der geist- und
weltlichen Ritter-Orden, p. m.
268. 144. P. Hippolyti HE-
LIOTS ausführl. Geschichte
aller geistl. und weltl. Kloster-
und Ritter-Orden &c. Vol. VIII.
cap. LIX. p. 440. 144. & Job.
Wilb. RAMMELSBURG Be-
schreib. aller geist- und weltli-
chen Ritter-Orden in Europa,
II. Stück cap. 18. p. 27. 144.

ELIS fundare. Sed cum tandem aliquando ad finem Tractationis properandum sit; accuratius huius rei examen in aliud tempus reservo.

Quod reliquum est, hæc MICHAELIS in *Gallia*, vel potius *Normannia* apparitionem s. AVT-
BERTO factam, et iactatam eius *Ecclesie* in *monte Tumba* dedicationem ab ipso *Archangelo* peractam, ut & alia supra recensita miraculosa portenta eandem mereri fidem, ac illam visionem *Angelorum Principis* in *monte Gargano*, cuius emunctæ naris facile subodorabitur. Sane iam olim observavit sagacissimus IO. FRONTO (t), *Festum Dedicationis Ecclesie Archangeli* non celebratum fuisse in *Gallia*, nisi post CAROLI M. Imp. tempora, unde necessario fuit, prætenfam illam s. MICHAELIS apparitionem, & dedicatam nomini EIVS in *monte Tumba* Ecclesiam Seculo IX. in *Gallia* fuisse ignoratam. Accedit & aliud adhuc argumentum, quod scilicet vetustiores, imprimis autem Seculi IX. *Martyrologi* v. c. RABANVS MAVRVS, WANDELBERTVS, ADO, VSVARDVS, NOTGERVS, *Festivitatem apparitionis & dedicationis s. MICHAELIS in monte Tumba* alto silentio præmant. Isti vero VSVARDI codices MSS., quos tam editiones nonnullæ typis exscriptæ, quam SOLLERIVS adhibuit, & qui ad d. XVI. Octobris hunc festum diem memorant, teste ipso SOLLERIO (u), vel ad finem Sec. XIV. vel ad initium Sec. XV. merito referri debent.

Prius vero quam finem Scriptioni imponam; unicam adhuc liceat adicere observationem, scil. meram quidem

Conclusio
Opusculi.

L

fabu-

(t) L. c. p. 232. edit. Fabricianæ.
(u) V. EIVS Prefatio ad VSV-
ARDVM L. c. Cap. III. Artic. III.
p. 174-176. p. XLVI. n. 182-193.

p. XLVIII. 199. it. Art. IV. §.
4. n. 233. p. LX & Art. V. n.
254. p. LXXX.

fabulam & *Festum* S. MICHAELIS *Archangeli* nobis peperisse, & impium *Angelorum* cultum in Ecclesiam catholicam introduxisse, recte tamen gravique consilio Ecclesias nostras illud festum retinere & reiectis anilibus miraculorum figmentis de S. MICHAELI fabricatis, approbare memoriam eius & SS. Angelorum in publicis Sacris celebrandam, nullum alium in finem, quam ut NUMMI infinito gratias decernamus immortales, quod Angelorum beatissimorum ministerium piis mentibus promiserit, concesserit, totque beneficia ope cohortium sanctissimarum in nos hactenus contulerit, & conferre in posterum decreverit. *Lege* insuper *Imperii publica* (x), post repurgata LUTHERI *Megalandri* ministerio Sacra, sancitum fuit, ut feriae hae stativae ab *Ecclesia* semel receptae porro conserventur.

Admo-
nitio.

Vos demique, CIVES ORNATISSIMI, occasione nostri *Festi* publice compello, moneoque, ut morum innocentiae, vitaeque probitati studeatis diligenter, quo *S. Angeli*, coelestes illi vigiles, *Vobiscum* versari velint, mali vero immundique Spiritus nocere *Vobis* nequeant. Purae beataeque illae mentes viriis deditos, pravisque affectibus agitaros, averfantur; quapropter fugite, quicquid illas, immo quicquid illarum conditorem DEVM immortalem offendit. FUGITE MENDACIA! FUGITE CALVMNIA! Imitemini potius virtutes *sanctorum Angelorum*, quantum in *Vobis* est, agite concorditer, & ita *Vos* gerite, ut illorum praesidium in vita hac *Vobis* spondere possitis, & olim, quam longissima statione mortali defuncti, ad consortium illorum, in vita meliori altera, nullis *Seculis* terminanda, transferamini. Valete. P. P. in *Acad. IVLIA CAROLINA*, III. Cal. Octobris, a. C. dlo CCLLVIII.

(x) V. Der Roem. Kayf. Mai. Erklarung, wie es der Religion halben im Heil. Reich biß zu Ausstrag des gemeinen Concilii gehalten werden soll, auf dem R. Tag zu Augspurg d. 15. May

1548. publicirt und eröffnet, u. von Gemeinen Ständen angenommen, Tit. XXVI. §. 11. sqq. in Corp. Recept. Imperii, P. II. p. 572. sq. edit. recentiss.

153883

X 2286633 ✓

ULB Halle
007 138 997

3

ND 18

R

26 27

SELECTA QVAEDAM
DE
S. MICHAELE ARCHANGELO
EIVS APPARITIONIBVS FESTIS ET CVLTV
INPRIMIS IN MONTE GARGANO
ATQVE IN MONTE TVMBA
HLVQVE FACTIS PEREGRINATIONIBVS

IN
SOLLEMNI DIE ANNIVERSARIO
S. MICHAELIS

A. R. S. CIO IO CC LVIII
P. P.

A
D. FRANCISCO DOMINICO HAEBERLIN
ACADEMIAE IVLIAE CAROLINAE
H. T. VICERECTORE.

HELMSTADII
LITERIS VIDVAE B. SCHNORRII ACAD. TYPOGR.

